

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

I detta nummer:

TVÅ FÖRSLAG
I EFTERVÅRDS-
FRÅGAN

LILLHEMMET —
EN FRISTAD FÖR
LUNGSJUKA

ÖVERLÄKARE

A. GULLBRING:
HAVANDESKAP
OCH
TUBERKULOS

ÖVERLÄKARE

E. TÖRNELL:
EVAKUERING AV
TUBERKULÖSA

SANATORIELIV I
AUSTRALIEN

3 NOVELLER

KORSORD - SCHACK
PATIENTERNAS SPALT

MIDSOMMAR

Omslagsteckning av G. Bjelkebo

Nr 6—7 1940 (15 juni—15 aug. Dubbelnr)

Pris 50 öre

STOCKHOLM

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98 V, Stockholm - Tel.: Växel 23 11 20

A.-B. Brusafors-Hällefors Försäljningskontor

Lager av olika papperssorter samt kartong och kuvert.

Hilma Johansson, Fiskhandel

31-32 Östermalms Saluhall
STOCKHOLM

Telefoner: 62 51 40 - 61 04 71 - 61 25 26

BETALD ANNONSPLATS

ALLT inom *Järnvarubranschen*

A.-B. JOHN WALL
STOCKHOLM

Sjö- och skogstomter å Tyresö

Samtliga tomtområden visas dagligen genom

TYRESÖ FÖRVALTNING: A/B

Telefon Tyresö 14

Man är osäker om mycket, men säkert är att möbler
köpas fördelaktigast hos

Kooperativa Möbelaffären

Klarabergsgatan 42 STOCKHOLM Tel. 20 25 01
Strax ovanför Drottninggatan.

A.-B. Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS - STOCKHOLM — Tel. 10 22 76, 11 11 92
Postgiro 47 39

Rekommenderar sig för utförande av alla slags trycksaker.
Moderna stilar. Snabbt utförande. Moderata priser.

Oskarssons Lager

MANUFAKTUR, TRIKA OCH KORTA VAROR

Kungsgatan 70 — Tel. 23 22 25

Hornsgatan 8 — Tel. 40 85 99

A.-B. Kassaskåp och Branddörrar

Ulvsundavägen 154
STOCKHOLM

Tel. 25 89 13 - 25 89 14

Tel. 25 89 13 - 25 89 14

LUNDBRENS TRIKÅAFFÄRER

Odengatan 78, S:t Eriksgatan 56, Götgatan 67
Tel. 30 00 67 Tel. 53 94 35 Tel. 42 14 00

Strumpor, Jumpers, Damunderkläder, Korsetter m. m.
Bästa kvalitéer till lägsta priser.

TUREBERG

I TUREBERGS CENTRUM ligger
F: a LUDV. JANSSON

med avd. för

Kött- & Charkuterivaror - Specerier & Delikatesser
Manufaktur & Skodon - Järn & Bosättning
Telefon: Namnanrop

ESKILSTUNA

MODELLFABRIKEN

G. M. Sköld — Kungsgatan 61

Telefon 26 70 ESKILSTUNA Bostaden 32 70

Tillverkar alla slag av gjutmodeller

BRÖDERNA LUNDIN & LINDBERG

METALLVARUFABRIK
Eskilstuna Telefon 13 64

Husgerädsvaror i koppar och aluminium.
Presentartiklar i tenn.

BETALD ANNONSPLATS

FALUN

Sedan 75 år

ledande i speceribranschen

KNUT LINDHOLM A.-B. FALUN

SÖDERLUNDS ADVOKATBYRÅ

FALUN

Th. Landberg Th. Sylwan

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund. Tel. (växel) 62,
1392, 1462. Kontorstid 10-17. Lörd. 10-14.

Kontor: Trotsгатan 22-24.

FJUGESTA

Ch. Anderssons Charkuteriaffär

Telefon 34

FJUGESTA

Telefon 34

REKOMMENDERAS!

— Leverantör till Garphytte Sanatorium —

GÄVLE

S. HEMSTRÖMS SPECERIAFFÄR

Tel. 26 95

Strömsbro

Tel 26 95

REKOMMENDERAS!

ERNST G. WAHLSTRÖM

MEJERIFIRMA

Etablerad 1907 — 5 Smedjegatan 5

Tel.: Kontoret 3390, 790; d:o med ankn. 799. Postgiro 29980

Prima mejeriprodukter i parti och minut.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

JUNI—JULI 1940

DUBBELN:R

3:dje årgången

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Götgatan 8311, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
De Lungsjukas Riksförbund

DEN VITA NATTEN

*Den vita nattens tysta rymd sig välver
blek över vidden. Fjärran stjärnor stå
i glesnad blom. Halvt genomskinligt blå
det lätta dunklets slöja sakta skälver.*

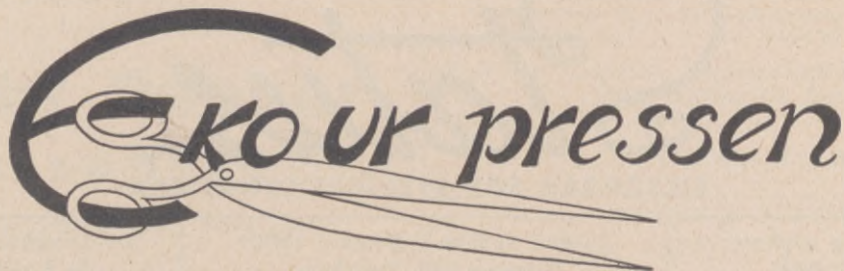
*Igenom finhyllt grönskas tunna vener
mot himlen skimrar klorofyllen ljus,
och hela neyden sover i ett rus
av nyutslaget doftande syrener.*

*Med kvällens vind, som ännu mild och ljum
av jordens dunst mot öppna fönster fläktar,
tung flyter doftens simmigt söta nektar
in till mig i mitt aftonsvala rum.*

*Det är så stilla. Dagens gälla röst
har sjunkit till en viskning ned. Jag känner
i tystnaden hur ensamheten bränner
och fjärran minnen hetta i mitt bröst.*

Bernad Lindström

Som en skamfläck för samhället

betecknar "Arbetaren" — på tal om ing. Cederströms förslag till sysselsättning av överåriga och partiellt arbetsföra — den paragraf i pensionslagen, som begränsar den s. k. fria inkomsten för folkpensionärerna till 100 kr. per år. Tidningen skriver:

Att göra det möjligt för de gamla att skapa sin egen bärning var väl meningen med förslaget (ing. Cederströms). Det är emellertid en annan åtgärd, som vederbörande borde vidtaga, och som hade samma verkan. Om inte helt skapa sin bärning, så kunde många gamla med delvis bibehållen arbetsförmåga själva skaffa sig någon inkomst genom att åtaga sig arbete där sådant står att få, men detta "uttryckligen förbjudes", i den paragraf i pensionslagen som begränsar den s. k. fria inkomsten till högst 100 kronor per år. Tankegången hos de män som formulerade och beslöt om nämnda paragraf är omöjlig att fatta. De gamla skulle åsättas en klar pariasstämpel, de skulle inte få lov att höja sig över den levnadsstandard som åstadkommes med en inkomst av maximum 500 kr. i pension, plus 100 kr. förtjänade genom eget arbete. Bröt pensionären mot denna lag kom straffet i form av en extraskatt av 70 procent å det belopp som pensionären själv knogat för, och som översteg nämnda 100 kr.

Det är huvudsakligen med tanke på de överåriga, tidningen gör dessa bittra reflexioner. Om man emellertid med rätta kan tala om pensionslagens orättvisor mot de gamla, mot dem, som lämnat livet och verksamheten bakom sig — i hur mycket större grad drabbbar då icke dessa orättvisor t. ex. sådana lungsjuka, vilka åtnjuta folkpension men som kanske ännu icke hunnit göra någon insats i samhället. Många — vi våga påstå största delen — av dessa lungsjuka skulle säkerligen ingenting hellre önska än att genom ett lättare arbete dels förbättra sin ekonomiska ställning, dels få ett innehåll och en mening i livet.

Men för dessa liksom för dem, som åtnjuta fattigvårdsunderstöd, är det f. n. förbjudet att göra detta. Ja, det är helt enkelt kriminellt! Vederbörande måste leva på svältgränsen, även om detta äventyrar hans hälsa och därigenom bereder samhället nya stora utgifter för sjukvård o. d.

Man måste hålla med den ovan citerade tidningen, att dylikt är ofattbart för människor med vanligt sunt förnuft. Och att lagparagrafen om begränsning av den fria inkomsten liksom fattigvårdslagens bestämmelser i dessa avseenden minst av allt passa i vår tid.

Fattigvårdsstyrelserna få akta sig

för att utan vidare tillämpa de aktuella sparsamhetsparollerna på sin verksamhet, framhåller med rätta statens inspektör för fattigvård och barnavård, byråchefen Otto R. Wangson i "Tidskrift för fattigvård och annan hjälpverksamhet".

Tidslägets djupa allvar har satt sin prägel inte minst på inspektionens verksamhet, skriver byråchefen Wangson bl. a., och givit densamma en i väsentliga avseenden ny inriktning. Åtminstone för det närvarande är det otänkbart att forcera eller ens stimulera utvecklingen mot bättre förhållanden, innebärande en högre standard. Man får vara glad om man kan hindra en standardsänkning. I detta avseende få fattigvårdsstyrelserna akta sig för att utan vidare tillämpa de aktuella sparsamhetsparollerna på sin verksamhet. Det är nämligen för oss som ha arbete och inkomster, som dessa paroller äro avsedda; det är vi, som skola spara. De som redan leva vid gränsen till existensminimum, ha ingen marginal att knappa in på. På de håll, där understöden redan förut varit för låga eller i knappaste laget, torde rent av en höjning av understöden, ungefär motsvarande levnadskostnadernas stegring, vara oundgänglig. Både i Stockholm och Göteborg har en omreglering av understöden i nu angiven riktning också ägt rum.

Till dessa beaktansvärda ord, som med eftertanke bör läsas av varje fattigvårdsman, skulle vi vilja tillägga, att förutom denna allmänna höjning av fattigvårdsunderstöden, som borde vara självfallen i alla kommuner, bör en särskild omprövning av de lungsjukas understöd äga rum. En sådan är som bekant åtminstone utlovad i huvudstaden.

I en artikel i detta nummer av "Status" om evakuering av tuberkulösa påpekar dr Erik Törnell, att kristiden alltid medför en stegring av tuberkulosfrekvensen och tuberkulosdödligheten och att denna stegring i första hand sammanhänger med bristen på livsmedel och umbäranden, som försvaga kroppens motståndskraft mot sjukdomen. Att dylika umbäranden i hög grad bli lungsjuka konvalescenters lott, om de under nuvarande livsmedelsfördyring skola fortsätta att leva på det understöd, som resp. fattigvårdsstyrelser anse opportunt att utdela är självfallet. Vore det där-

(Forts. å sid. 6)

Två förslag till eftervårdsfrågans ordnande

Mälarmäst. B. Hellström,
Eskilstuna.

**Ett glädjande initiativ i Eskilstuna:
Tbc-konvalescent bör få lämpligt arbete**

**Stort upplagd plan i Stockholm: Ing.
Cederström vill utnyttja överåriga
och partiellt arbetsföra**

PENSIONSCENTRAL

**Förslag om provningsanläggning
för 5,000**

Ing. Hj. Cederström,
Stockholm.

Två förslag som intimt beröra de lungsjukas eftervårdsfråga ha nyligen publicerats i pressen. Förslagen ha framlagts som motioner i stadsfullmäktige i resp. Stockholm och Eskilstuna och torde inom den närmaste tiden komma att bli föremål för behandling inom resp. nämnder och beredningsutskott.

Den ena motionen, vilken uteslutande rör de lungsjuka, har väckts i stadsfullmäktige i Eskilstuna av hrr Bernhard Hellström och E. Gust. Andersson, vilka i en skrivelse föreslå, att en kommitté tillsättes för att undersöka vilka åtgärder, som böra företagas för att bereda tuberkuloskonvalescenter lättare och med hänsyn till deras hälsotillstånd lämpliga arbeten. Risken för återfall i sjukdomen skulle härigenom avsevärt kunna minskas.

"Nuvarande förhållanden slöseri med folkmaterial och pengar".

I realiteten nödgas den lungsjuke — framhålla motionärerna — efter utskrivning från sanatorium många gånger av ekonomiska skäl omedelbart återgå till sitt gamla och med hänsyn till hans nedsatta krafter oftast alltför betungande arbete. Följden därav brukar så gott som undandagslöst bliva ett recidiv i sjukdomen och så småningom efter flera dylika återfall — fullständig arbetsoförmåga. Förhållandet är det samma med flera andra sjukdomar. Ur samhällets synpunkt måste dessa förhållanden framstå ej blott som slöseri med folkmaterial utan även som en ekonomiskt olycklig utveckling. Dessa återfallssjuka råka nämligen ofta i ekonomiska svårigheter, och samhället får därför fattigvårdsvägen bekosta erforderliga läkar- och sjukhuskostnader. Ofta måste man även utgiva

understöd åt de sjuka och deras familjer. Det skulle därför bli en betydande ekonomisk vinst för samhället, om man kunde råda bot på missförhållandena.

5.000 partiellt arbetsföra skulle få sysselsättning i Stockholm.

Upphovsmannen till den andra motionen, vilken framförts i Stockholms stadsfullmäktige, är den kände ingenjören Hjalmar Cederström, Södersjukhusets chefsarkitekt. Hans projekt går ut på anläggandet i Stockholm av en pensionsväsendets provningsanläggning, där omkring 5.000 partiellt arbetsföra och överåriga kunna få sysselsättning.

Motionärerna hemställa, att stadsfullmäktige uppdra åt en kommitté att i samarbete med ingenjör Cederström utreda frågan om att bereda sysselsättning åt partiellt arbetsföra och vissa överåriga. Utredningen skulle omfatta kalkyler, som visa anläggnings- och driftkostnaden per individ och år för dem, som skola omhändertas i provningsanläggningen, en s. k. pensionscentral, liksom även kostnadsuppgifter rörande samma klientel, omhändertaget enligt nu gängse metoder. Motionärerna hemställa vidare, att stadsfullmäktige anhålla hos regeringen om att samarbete får etableras med den kommitté som regeringen kommer att tillsätta med anledning av att riksdagen beslutat utreda frågan om att sysselsätta de partiellt arbetsföra.

Sjuk-kassedir. E. Gust.
Andersson, Eskilstuna.

"Bättre försörjning med mindre kostnader för den enskilde och det allmänna".

Realiserandet av ing. Cederströms förslag skulle medföra välbehövligen arbetstillfällen i samband med nyanläggningar, samtidigt som de partiellt arbetslösa och överåriga kunde få en bättre försörjning till mindre kostnader för såväl den enskilde som för det allmänna framhålla motionärerna. På grund av det nuvarande tidsläget komma betydande svårigheter av skilda slag att uppstå på olika områden inom vårt lands näringsliv, medförande en växande arbetslöshet och ökade finansiella svårigheter. Det är därför av allra största vikt, anse motionärerna att alla uppslag till sysselsättningar noga undersökas, så att det blir uttrönt, i vad mån de innebära lämpliga arbetsmöjligheter.

Samarbete med näringslivet.

Till motionen är fogad en skrivelse, vari hr Cederström framlägger planen på pensionscentralerna samt på en försöksanläggning. Samarbetet med näringslivet utgör en av de ledande principerna i förslaget, heter det i denna skrivelse. En utredning bör därför först och främst omfatta en ingående undersökning av branschernas inställning till planen att utnyttja överskottsproduktionen för att bygga upp ett självförsörjande pensionsväsen.

Genom teknik och vetenskap i samverkan med rationalisering har produktionskapaciteten stigit så, att det f. n. inte finns möjlighet att på vanligt sätt avyttra den växande maskinella produktionen. De låsta produktionsstillgångarna böra göras nyttiga genom att ställas till det allmännas förfogande för att därav skapa bostäder och arbetslokaler m. m. Maskinell utrustning samt vissa halvfabrikat och råvaror böra ställas till förfogande för de partiellt arbetslösa och de överåriga, vilka representera en arbetskraft, som icke förut utnyttjats planmässigt i samhället. Denna överskottsproduktion skulle erhållas till ett pris, som blott täcker de rörliga, men icke de fasta produktions- och distributionskostnaderna.

Ett slags filialer till branscherna.

Inom varje pensionscentral skulle alla yrken och verksamhetsgrenar, som äro nödvändiga för centralens självförsörjning, vara representerade i lämplig omfattning. De nya arbetsföretagen inom pensionscentralerna skulle drivas av branscherna som ett slags filialer, under det att centralerna själva skulle ha karaktären av självständiga kommunala förvaltningsenheter. Arbetsföretagen skulle i sista hand ledas av branschsammanlutningarna genom av dem upprättade clearingkontor. De artiklar, som tillverkas inom centralen, skola icke säljas i öppna marknaden. Produktionen är avsedd att täcka centralernas eget behov. Vid leverans av förnödenheter till pensionscentralerna erhåller den bransch, varifrån varorna levereras, s. k. pensionsbevis på rabattbeloppet. Då dessa bevis uppgå till anläggningskostnaden för en pensionsplats blir branschen berättigad till att disponera en plats i den blivande pensionscentralen, där sålunda en överårig eller partiellt arbetslös från branschen kan placeras.

Ingenjör Cederström har tidigare på uppdrag av dåvarande handelsminister Sköld 1938 gjort en förberedande utredning angående utnyttjandet av överskottsproduktionen under lågkonjunktur, varvid han även skisserat upp ett förslag till pensionscentraler.

*

Det är med stor tillfredsställelse vi ge offentlighet åt dessa planer, vilka vittna om, att det trots allt — även

utanför Nationalföreningen mot tuberkulos — här i landet finns behjärtade män, vilka verkligen visa sig kunna prestera en positiv insats, då det gäller de lungsjukas och de partiellt arbetslösa i övrigt ännu olösta stora problem. Det är gott och väl att man fått ögonen öppna för det fullständigt ohållbara i nuvarande förhållanden härutinnan, att man i pressen och på ansvarigt håll ägnat de lungsjukas eftervårdsfråga sitt intresse — men det räcker inte! Något måste också göras, och om exemplet från Eskilstuna av stadsfullmäktigeledamöter även i andra städer i landet kunde följas, vore redan mycket vunnet. På annat ställe i detta nummer återges en artikel om det s. k. "Lillhemmet" i Skellefteå, där f. d. sanatoriepatienter, som ej äro fullt arbetslösa, kunna beredas fristad och sysselsättning. Detta är ett annat exempel på, hur en kommun på sitt eget sätt löst eftervårdsfrågan till viss del.

Säkerligen förefinnas stora förutsättningar för att många städer och samhällen här i landet med gott resultat kunde kopiera dessa olika slag av eftervårdande verksamhet för sina lungsjuka. Kommer man endast till insikt om, att — som motionärerna i Eskilstuna framhålla — nuvarande förhållanden innebära ett ansvarslost slöseri inte endast med folkmaterial utan även med samhällets medel, borde detta utgöra tillräckliga motiv för att få förändrade förhållanden — i den riktning som här meddelats — till stånd.

Vad ing. Cederströms förslag beträffar, är detta en stort anlagd plan, man skulle vilja säga — en djärv plan! Icke endast humanitära utan även nationalekonomiska bevekelsegrunder torde ha inspirerat den, och särskilt med hänsyn till projektets ekonomiska sida är det med stort intresse vi emotse dess vidare utveckling och utredning. Av allt att döma borde förslaget kunna genomföras.

Eka ur pressen

(Forts. fr. sid. 4)

för icke en "beredskapsuppgift" så god som någon att tillse, att icke till allt annat en stegring av tuberkulosen i vårt land är att vänta. Detta kan ju tydligen förbyggas, om de f. d. sanatoriepatienter, vilka äro beroende av fattigvården, erhålla ett efter index avpassat, tillräckligt "dyrtidstilläg". Även om detta medför en ökning av kommunernas utgifter, blir det med all säkerhet för samhället bäst och i längden billigast. Det blir i varje fall billigare än "återfall" och därmed förknippade sjukvårdskostnader.

Beställ **KLICHÉERNA**

hos

BRÖDERNA ÅKERBLOM

Tunnelgat. 19 B, Stockholm. Tel. 111130, 111132, 211132

"Lillhemmet" i Skellefteå — ett konvalescenthem för lungsjuka

En institution i folkhälsans tjänst och ett efterföljansvärt exempel!

"Lillhemmet".

Under loppet av detta år fyller Lillhemmet i Skellefteå 15 år, skriver Västerbottens Folkblad i en artikel den 5 april.

Lillhemmet! Vad är det, frågar läsaren, och vad är orsaken till, att denna celebra tilldragelse omnämnes i denna tidskrift?

Lillhemmet är helt enkelt ett av de hem, som vi önska, att det finnes många av i Sveriges land. Lillhemmets existens är ett faktum, som vi i de Lungsjukas Riksförbund med glädje och tacksamhet notera. I de Lungsjukas Riksförbunds stadgar, par. 8 står det (betr. vad E. K. Förbundsstyrelsen, vid fullföljandet av Förbundets ändamål i första hand skall verka för): "b) inrättande av ändamålsenliga konvalescenthem till erforderligt antal".

Just ett sådant konvalescenthem är Lillhemmet i Skellefteå. Och om dess, existens ha vi — underligt nog! — först nu, genom artikeln i Västerbottens Folkblad, fått kännedom.

*

Under sådana förhållanden måste en artikel om "Lillhemmet i Skellefteå" i hög grad intressera våra läsare.

Lillhemmet är sålunda ett hem för tbc.-patienter, vilka så tillfrisknat, att de ej äro i direkt behov av

sanatorievård men själva sakna hem och skydd — kort sagt ett konvalescenthem. Ordförande i hemmets styrelse är rådman Arvid Lindström, Skellefteå, vilken lämnat Västerbottens Folkblad de uppgifter vi härmed vidarebefordra till våra läsare.

*

Innan Lillhemmet startade hade man att ta hand om en ung man, som kommit ut från sanatoriet men saknade hem och ekonomiska resurser. Då hyrde man ett rum för honom men blev snart varse, att det fanns flera som befunno sig i samma predikament. Då inköptes en gård på Morön och ändrades om så att man f. n. har tio vårdplatser året runt. Det mesta av de pengar, detta kostar, har tillkommit på frivillighetens väg. Alla som sommartid passerat gatorna i Skellefteå ha många gånger tillropats: Köp Lillhemmets tombolalotter! Ett flertal av tombolornas vinster ha tillverkats på Lillhemmet av patienterna själva.

Och vilka är det då, som få plats på Lillhemmet?

Därom talar stadgarnas paragraf 1, som lyder sålunda: "Föreningen har ett välgörande och allmännyttigt ändamål genom lämnande av vård o. hjälp till av tuberkulos lidande personer, företrädesvis sådana, som äro bosatta inom norra länsdelen av Västerbottens län

"Verkmästare" Lindqvist.

Gruppbild av patienterna.

och som av familjeförhållanden eller ekonomiska skäl ej kunna få vård i hemmen.

Föreningen skall i övrigt verka för: att genom beredande av lättare arbeten för patienterna i föreningens vårdhem i den mån sjukdomen ej lägger hinder i vägen söka hos dem skapa livslust och arbetsglädje, att till patienter, som visat sig värda uppmuntran, utbetala kontanter för inköp av kläder m. m., samt att söka skaffa arbetsmöjligheter för patienter, som av läkare utskrivs från vårdhemmet m. m.

Även sjuka ha som bekant behov av arbete, i den mån anskaffa pengar till Lillhemmets finansiering ha tillfredsställa detta behov samt även för att i någon mån anskaffa pengar till Lillhemmets finansiering ha tvenne verkstäder inrättats, den ena för korgarbeten, som inrymts i källarvåningen. Verkstaden är ljus och solig. På bilden se vi Lillhemmets nestor hr P. Lindqvist sysselsatt med korgarbete. Han är samtidigt ledare och instruktör för verkstadens arbeten. Den andra verkstaden är inrymd i en uthusbyggnad på samma tomt som disponeras av Lillhemmet och avsedd för enklare målnings och snickeriarbeten.

*

På detta hem har man kunnat ge många vård och vila, och man har även lyckats med anskaffande av arbetsmöjligheter till sådana, som helt eller delvis kunnat försörja sig genom arbete. Som synes ett kärleksverk i det ringa, vartill ingen motsvarighet torde finnas inom landet. Men exemplet borde inspirera andra kommuner att för sin del eller gemensamt med andra kommuner söka åstadkomma något liknande. Det har sagts om svensk sjukvård, att den är förstklassig men att hälsovården tål vid skarp kritik. Vi ha otaliga belägg för det påstående. Tag som exempel de många, som komma ut från sanatorier eller sjukhus, i det närmaste återställda. I brist på existensmedel blir det frost och svält samt nytt sjukdomsutbrott. Så tar samhället hand om vederbörande på nytt för förstklassig sjukhusvård till dess att utskrivningsexpe-

Grönt papper ger lungsjuka smörrabatt

Lungsjuka med över 500 kr. beskattningsbart belopp kunna använda B. 26 B.!

Enligt beslut av Statens livsmedelskommission äger som bekant varje person, med ett beskattningsbart belopp icke överstigande 500 kr., rätt att inköpa smör till betydligt reducerat pris. Många lungsjuka — som ju för sin hälsa äro särskilt beroende av kraftig och vitaminrik föda — ha genom denna bestämmelse ställts utan rätt att erhålla smörrabatt trots att dylik rabatt för mindre bemedlade lungsjuka vore i högsta grad motiverad.

Med anledning härav och med anledning av framställningar från de lungsjuka och dess organisationer har De Lungsjukas Riksförbund satt sig i förbindelse med Statens Livsmedelskommission för att om möjligt få rättelse tillstånd i denna sak.

Statens Livsmedelskommission har nu meddelat oss, att sådana lungsjuka, som ej kommit i åtnjutande av den nya smörrabatten, nu lämpligen på nytt kunna ansöka härom. Därvid bör för ifyllning begäras formulär B. 26 B., som är grönt till färgen!

rimentet på nytt kan prövas. En människa har små utsikter att tillfriskna under sådana förhållanden!

*

Vad beträffar hemmets finansiering kan nämnas, att Skellefteå landskommun betalar föreståndarinnans lön mot villkor att hon svarar för en del av kommunens sjukvård. Skellefteå stad lämnar fri el. energi. I Lillhemmets handlingar finna vi att stadens fackföreningar och andra organisationer ihågkommit hemmet med anslag, gåvor eller fritt arbete. Många enskilda bidragsgivare finnas också, men mera fördras. Det har dock gått bra hittills och skall väl gå vidare också. Styrelsen ser i varje fall ej pessimistiskt på framtiden. Inte patienterna heller.

Dispensärläkaren i Skellefteå har enligt stadgarna hand om hälsovården på Lillhemmet. Vi tro att våra sjukvårdande myndigheter skola intressera sig för hemmets årskostnader och återge därför ur styrelse- och revisionsberättelsen för 1939 några siffror. Inkomster: Julinsamling och tombola 3,969:33 kr., gåvor och bidrag från enskilda 2,561:86, från kommuner och enskilda till patienter 2,645:50, ränta å i bank insatta medel 63:88. Summa inkomster 8,920:57.

Kostnader för hemmet 6,306:37 kr., under räkenskapsåret gjorda avskrivningar å fastigheten 2,283:51, å inventarier 244:36, överskott 86:33. Under det gångna året har å hemmet vårdats 17 patienter, med 2,888 underhållsdagar. Vårdkostnaderna pr patient blir kr. 1:78, alltså betydligt billigare än sanatorievård.

Slutligen kan nämnas, att Lillhemmet i Skellefteå torde vara det enda i sitt slag. Initiativtagare till detsamma är doktor Bertil Kårsell, f. n. bosatt i Stockholm.

K. J.

Synpunkter på evakuering av tuberkulösa patienter

●
Ett inlägg i en aktuell fråga

●
Av överläkare Erik Törnell

Dr. E. Törnell, Borås.

●
Krig medför alltid en stegring av tuberkulosfrekvensen och tuberkulosdödligheten. Denna stegring sammanhänger i första hand med bristen på livsmedel och på umbäranden, som försvaga kroppens motståndskraft mot sjukdomen. Men det är icke något tvivel om, att den ökade tuberkulosrisken även beror på ökade smittotillfällen. Den omflyttning av stora befolkningsgrupper, som är en följd av kriget, ökar smittotillfällena högst betydligt. Detta gäller icke blott militärförläggningar och trupptransporter, utan även den civila befolkningen, som på grund av det totala kriget kommer under radikalt förändrade levnadsförhållanden.

I beredskapen ingår även att göra upp evakueringsplaner. I dessa planer ha hittills allt för liten hänsyn tagits till tuberkulosen. De synpunkter, som därvidlag i första hand böra beaktas äro följande:

1. Man får räkna med att tillgången på vårdplatser på sanatorier och tuberkulosjukstugor under krigsförhållanden komma att minska, emedan platser kunna behövas för annat ändamål. Alla patienter, som icke oundgängligen kräva anstaltsvård, måste i så fall placeras på annat håll, och överföras antingen till hemmen eller till evakueringsorter. I första hand måste därför sanatorierna göra upp evakueringsplaner för de inneliggande patienterna. Då är det av största betydelse, att förebygga smittofara i hemmen genom att, i intimt samarbete med dispensärerna, utföra Calmette-skyddssympningar mot tuberkulos av tuberkulinnegativa familjemedlemmar. Det är en åtgärd, som måste förberedas i mycket god tid, då det ju dröjer minst 7—8 veckor innan skyddssympningen är slutförd. På många ställen ha redan under fredstid centraldispensärerna börjat utföra sådan skyddssympning av tuberkuloshotade personer, vilken i krigstid torde ha ännu större betydelse.

De patienter, som icke kunna komma till sina hem eller vilka sakna anhöriga, kunna evakueras till andra orter, varvid samarbete bör etableras med utrymningschefen på orten, och samma principer tillämpas, som i det följande nämnas under 2. Den bästa lösningen torde vara, att de sanatoriepatienter, som ha goda hemförhållanden med tillfredsställande utrymmen, erbjuda plats för en eller annan kamrat på sanatoriet, som har det sämre ställt. Det är i så fall naturligtvis nödvändigt, att hemortskommunen bekostar patientens underhåll.

2. En stor mängd tuberkulösa patienter tillbringa vanligen långa tider i hemmet antingen som helt eller partiellt arbetsföra eller som arbetsoförmögna. Vid evakuering av en ort blir det i första hand de icke arbetsföra, alltså i regel de svårast sjuka, som skickas bort. Det är då av största vikt, att de icke inkvarteras på landsbygden hos sådana familjer, som icke tidigare varit i beröring med tuberkulösa personer, i synnerhet icke om det finnes barn eller ungdomar i familjen.

Då myndigheterna ofta icke känna till vilka personer, som äro sjuka eller smittfarliga, är det nödvändigt, att evakueringen sker i samråd med dispensären på platsen. Man kan icke räkna med, att patienterna själva alltid påpeka förhållandet för myndigheterna, vilka kanske icke alltid ha den rätta förståelsen för de sjukas svårigheter. En överdriven smittoskräck kan ju i hög grad hindra anskaffande av lämplig bostad.

Följande huvudregler för evakuering av tuberkulösa patienter böra därför uppställas:

Den frivilliga evakueringen av tuberkulösa patienter bör i största möjliga utsträckning förmedlas av dispensärerna, vilka bäst kunna bedöma smittfaran. Patienterna ha vanligen själva träffat överenskommelse med anhöriga eller bekanta,

(Forts. å sid. 12)

Gott resultat av Riksförbundets utredning

Omkring 450 ifyllda frågeformulär hade inkommit 1 juni

Lungsjuk konvalescent på landsbygden får leva på pensionen — Yrkesutbildning allmänt önskemål. — Snabbare handläggning av fattigvårdsmål!

Tiden för insändande av uppgifter till De Lungsjukas Riksförbunds utredning ang. f. d. sanatoriepatienters förhållande till fattigvården utgick som bekant den 1 juni. Denna dag hade till förbundsexpeditionen inkommit c:a 450 ifyllda frågeformulär från skilda orter i landet. Då antalet patienter å landets sanatorier, för vilka fattigvårdsstyrelser eller barnavårdsnämnder ansvara, år 1937 uppgick till c:a 3 500 och största delen av det klientel, vår utredning omfattar, utgöres av lungsjuka, vilka förut vistats på sanatorium och på grund av återfall åter måst söka sanatorievard, torde man kunna beräkna, att c:a 13 proc. av dem, som genom fattigvårdens försorg vistas å sanatorium, deltagit i vår utredning. Detta resultat torde kunna beräknas som gott, särskilt om man betänker, att i siffran 3,500 ingår en mängd minderåriga. Som vi förut framhållit kan man vid en inventering sådan som denna, vilken är beroende av klienteletts frivilliga insats, inte räkna med att få till stånd en ens tillnärmelsevis fullständig statistik över landets lungsjuka och dess ekonomiska och sociala förhållanden. Däremot kunna utan tvekan de uppgifter, som inkommit, betecknas som i hög grad representativa för det klientel, utredningen avser.

Givetvis har det omfattande material som här föreligger, ännu icke hunnit bearbetas. Dock torde redan nu kunna fastslås, att *fattigvårdsunderstöd åt icke arbetsföra lungsjuka i egentlig mening icke förekommer i landskommunerna*. Lungsjuka konvalescenter anses där i allmänhet kunna leva på sin pension — 25 å 30 kr. i månaden! Stundom åtnjuter konvalescenten dock

fri bostad — vad dessa bostäders beskaffenhet och lämplighet som bostäder åt lungsjuka personer beträffar, är detta ett spörsmål, till vilket vi senare skola återkomma.

Yrkesutbildning önskas!

I övrigt kan för dagen nämnas, att bland "personliga önskemålet om yrkesutbildning dominerar. "Bristarstället hänvisats till ålderdomshemmet, fick vänta på de yrkesutbildning tvingar ofta en f. d. sanatoriepatient att för att kunna livnära sig åtaga sig ett arbete, som med hänsyn till sjukdomens natur, är olämpligt och kanske orsakar återfall", skriver sålunda en klient, och en annan understryker att "det svåraste problemet reser sig för dem, som tidigare haft tungt kroppsarbete och av skilda orsaker ej kan övergå till annat yrke. För dessa blir livet en ständig kretsgång mellan det för hårda arbetet och sanatoriet med ett för varje gång försämrat hälsotillstånd som följd. Så länge man inte lyckas lösa detta problem är egentligen de pengar, som staten nedlägger på sjukvården bortkastade. I detta fall gäller det att handla och handla fort."

Fattigvårdsmålen få vänta hos länsstyrelse.

Ett annat önskemål, som är värt beaktande är, att klagomål över fattigvårdsstyrelsens beslut bör bli föremål för snabbare expedition från länsstyrelsens sida. En lungsjuk konvalescent, som överklagat fattigvårdsstyrelsens beslut att förvägra honom understöd och i stället hänvisat till ålderdomshemmet, fick vänta på länsstyrelsens resolution inte mindre än 6 månader!

Om havandeskap och lungtuberkulos

Av Överläkare med. dr. Alf Gullbring

Med. dr. Alf Gullbring.

Hur ofta händer det icke att den lungsjuka kvinnan, som råkat i grossess, ställer den frågan till sin läkare "kan jag gå i land med grossessen och löper jag inte risk att lungåkomman flammar upp eller försämras". Mången gång sker det måhända i förhoppning att erhålla ett svar, som skall möjliggöra havandeskapets avbrytande; i andra fall åter för att höra efter, om hon skall behöva vidtaga några särskilda åtgärder för, att den risk, som grossessen kan innebära, skall bli så obetydlig som möjligt eller om hon kan leva sitt liv som vanligt. Besvaret av dessa frågor ställer sig inte alltid så lätt, och detta av den anledning, att grossessens inflytande på den tuberkulösa lungprocessen medicinskt ej är utrett.

Uppfattning står emot uppfattning och man får av allt, som skrivits i detta ämne, nästan det intrycket, att den ena åsikten kan förfäktas lika bra som den andra. Det kan synas egenomligt, att den medicinska vetenskapen med alla de resurser, som stått till buds, ej kunnat lämna ett tillfredsställande svar på frågan, men detta bottnar innerst inne i det förhållandet, att vår kännedom alltjämt är bristfällig i fråga om de faktorer, som ha betydelse för ett tuberkulosutbrott, och att vår förmåga att bedöma utsiktterna eller prognosen för tuberkulosen i det enskilda fallet ävenledes har sina brister. Även med den största erfarenhet är bedömningen svår, och ännu större bli naturligtvis svårigheterna, om komplikationer tillstöta. Vad inverkan t. ex. en lunginflammation kan ha på lungtuberkulosen kan ingen profetera om, och vad en tillstötande graviditet, ehuru den är en fysiologisk process, kan komma att innebära, är vid vissa former av sjukdomen omöjligt att besvara. De till synes fullkomligt oförenliga resultat, som i den talrika litteraturen kunna utläsas ur undersökningar, som utförts både med omsorg och vederhäftighet, torde få ses i belysning av dessa förhållanden.

Sedan långt tillbaka har frågan fångat både internistens, speciellt lungläkarens, och gynekologens intresse. Under senare hälften av 1800-talet hade man sålunda den uppfattningen, att en grossess var något fullkomligt betydelselöst för lungåkomman. Ja, man förfäktade till och med på sina håll den uppfattningen, att den hade en avgjort gynnsam inverkan. Vid sekelskiftet hade emellertid denna optimism frångåtts och efterträtts av åsikter, som gjorde gällande, att ett havandeskap

för den tuberkulösa kvinnan under alla förhållanden var en ytterst allvarlig komplikation. Man gick nu till en ny överdrift och yrkade på, att abort vid snart sagt varje tuberkulos borde företagas. Som vanligt vid överdrifter inställde sig så småningom reaktionen, och under de nu sistförflutna decennierna ha uppfattningarna svängt och åter närmast sig tidigare åsikter. Stora statistiker ha publicerats från en mängd håll, ur vilka man ansett sig kunna dra den slutsatsen, att några bevis för, att graviditeten skulle försämra en förefintlig tuberkulos eller medföra ökad dödlighet i tuberkulos, ej kunna presenteras. Ej minst blev detta fallet här i landet, sedan *Hj. Forssner* framlagt resultaten av materialet från en undersökning av tuberkulösa barnaföderskor vid Stockholms Stads Tuberkulosbyrå. Vad *Forssner* fann var dock endast, att för flertalet vid byrån observerade tuberkulösa kvinnor graviditeten ej medfört någon skada. Resultatet av hans undersökning kom emellertid att missuppfattas rätt allmänt. Man generaliserade och dömde all tuberkulos lika, och återigen hade en stor del av våra läkare bibringats den uppfattningen, att en graviditet för den tuberkulösa kvinnan var något fullkomligt likgiltigt — en uppfattning, som ej kan utläsas ur *Forssners* arbete, men som för många kvinnor blev nog så ödesdiger, då under ett flertal år på åtskilliga håll ett avbrytande av havandeskapet på grund av förefintliga lungförändringar, de må ha varit hur grava som helst, ej ansågs indicerat. På sista tiden har dock denna inhumana inställning fått vika, och fallen bedömas inte längre över en kam.

Klart är nämligen, att vid bedömandet av riskerna, det är av vikt fastställa, av vad typ sjukdomen är liksom ock, att utsiktterna att utan skada genomgå ett havandeskap äro helt andra för en väl läkt tuberkulos än för sådana fall, där läkning är problematisk eller ej förhanden. Om åkomman befinner sig i s. k. I-stadium eller III-stadium har härvidlag ingen betydelse. Ett I-stadium är nämligen inte liktydigt med, att tuberkulosen är ofarlig eller betydelselös, och ett III-stadium ej att förändringarna äro av allvarligaste slag. Vad som är av vikt att få uttrönt, är däremot, om sjukdomen kan anses vara läkt eller icke och om förändringar i lungorna förefinnas av sådan beskaffenhet, att även om sjukdomen under årtal stått stilla, man det oaktat måste räkna med stora riskmoment.

Rör det sig om en utläkt tuberkulos, äro förändringarna, vilket stadium som än föreligger, merändels betydelselösa, för så vitt icke vissa bestämda grava fel föreligga. Vid väl läkta, lindriga förtätningar äro riskmomenten ej annorlunda än för friska kvinnor i allmänhet.

Är tuberkulosen åter öppen eller förefinnas sådana förändringar, om vilka man vet, att läkningen är eller kan vara skenbar, måste man däremot räkna med skador. Visserligen är det känt, att en graviditet för dessa fall ej alltid är liktydigt med, att lungprocessen måste försämrans, men chanserna för att lungåkomman ej skall flamma upp eller menligt påverkas, äro mestadels ej stora. Frågan om havandeskapets avbrytande blir här alltid aktuell och ingående lungundersökningar äro av nöden. En grossess är i dessa fall liktydigt med, att en ytterst allvarlig komplikation tillstött, en komplikation, som nödvändiggör antingen långvarig sanatoriemässig skötsel eller ock ett operativt ingrepp. Båda alternativen äro allvarliga. I ena fallet betyder det, att den blivande modern måste avlasta alla bestyr och underkasta sig omsorgsfull vård ej blott, så länge grossessen varar, utan även en eller annan månad efter förlossningen — vad detta innebär för en husmor, som själv genom sitt arbete måste bidra till sitt och familjens uppehälle, låter sig väl tänka — i andra fallet att hon måste ta de risker, som alltid äro förknippade med varje operation.

Angeläget är emellertid, att den tuberkulösa kvinnan i grossess snarast sätter sig i förbindelse med sin lungläkare. Det är av vikt, att det sker snart, ty skall ett avbrytande av havandeskapet företagas, bör detta ske på ett tidigt stadium av graviditeten, ej gärna senare än efter de 3 första månaderna. Det bör ske tidigt, dels av den anledningen, att lungskadorna ofta uppkomma under de första månaderna, dels ock att det operativa ingreppet på denna tidpunkt är mindre riskfyllt än senare.

Riskfri är aborten emellertid aldrig — det få vi icke glömma — utförd även med största sakkunskap kan komplikationer av svårartad beskaffenhet inträffa och givetvis äro riskmomenten större, i samma mån som operationen läggs i mindre välförarna händer.

Då det gäller att bedöma lungorna, får man också akta sig för att överskatta abortens betydelse. En abort är ej liktydigt med, att risken för lungorna eliminerats. Skadan kan vara skedd, redan innan ingreppet hunnit verkställas, den kan också uppstå som en följd av den nedsättning av organismens motståndskraft, som med operationen förbundna omständigheter kunna medföra.

Mitt bästa råd blir därför åt alla kvinnor, som veta med sig, att deras lungtuberkulos är av svårartad beskaffenhet: Undvik grossess; och åt den tuberkulösa kvinnan överhuvudtaget vid inträffad graviditet: Sök läkare i tid för att få utränt lungåkommans beskaffenhet.

(”vi och ni”).

Synpunkter på...

(Forts. fr. sid. 9)

bosatta på landet. Det blir då dispensärens sak att bistå med råd och dåd och att, om så medhinnas, i förväg utföra erforderliga Calmette-skyddssympningar.

Vid planläggningen av den evakuering, som ombesörjes av myndigheterna, böra evakueringsbyråerna noga utfråga varje person om föregående tuberkulos eller sanatorievård och i tveksamma fall hänvända sig till dispensären för upplysningar. Det vore synnerligen lämpligt, om dispensärsköterskan, som ju känner till de tuberkulösa familjerna, fick i uppdrag av utrymningschefen att medverka vid placeringen av de evakuerade. Hon måste nämligen få kännedom om de nya vistelseorterna för att kunna fullgöra lagstadgad flyttansmälan till det dispensärdistrikt, som mottager patienten.

Tuberkulösa personer böra för evakuering hänvisas till äldre familjer (personer över 30 år). Bäst vore att upplåta särskilda hus för flera tuberkulösa familjer. I detta sammanhang kan även framhållas vikten av, att utrymmet icke beräknas för knappt, ävensom att de tuberkulösa familjerna erhålla tillräckligt bidrag från hemortskommunerna, då som bekant näringsstillförseln har den största betydelse för sjukdomens bekämpande.

En stor del tuberkulösa patienter, både arbetsföra och icke arbetsföra, erhålla kvävgasbehandling. Tack vare behandlingen äro många arbetsföra och smittofria, och det är därför ett samhällsintresse, att behandlingen upprätthålles även i krigstider. I annat fall kan åratals arbete spolieras på kort tid. Tillgång av sakkunnig behandling av tuberkulosspecialist bör därför garanteras dessa patienter genom upprätthållandet av lämpligt belägna påfyllningsställen inom varje län. För att icke resorna skola bli för dyra, böra kvävgaspatienter icke sändas till alltför avlägsna bygder.

3 Slutligen återstår att taga ställning till inackorderingsproblemet för de tuberkulösa familjer, som äro bosatta på landsbygden. Under inga förhållanden böra dessa familjer taga emot evakuerade, friska barn och ungdomar. Även om den sjuke har eget rum och under vanliga förhållanden skulle kunna hållas isolerad från omgivningen, kan isoleringen icke upprätthållas under flyglarm, då alla samlas i skyddsrummet.

Däremot är det mycket lämpligt, som redan förut framhållits, att dessa familjer mottaga tuberkulösa patienter från andra orter, så mycket mer, som man får räkna med, att förståelsen för den sjuke och hans levnadsvanor är större i en familj, som själv drabbats av samma sjukdom. Om friska personer skola inhysas hos en tuberkulös familj, bör man se till, att endast äldre personer mottagas (över 30 år). Inkvarteringsnämnderna på landsbygden böra därför även där så är möjligt anlita dispensär- (eller om sådan icke finnes, distrikts-) sköterskan vid planläggningen av inkvarteringen.

Handhavandet av evakueringen av tuberkulösa personer fordrar stor takt och urskiljning. Alla åtgärder, som kunna vidtagas för att hindra spridning av smitta, böra genomföras. Å andra sidan får icke någon smittoskräck uppännas, som försvårar evakueringen och som kan fresta de sjuka att hemlighålla sin sjukdom. Genom samarbete mellan evakueringsfunktionärerna och dispensärens läkare och sköterskor torde svårigheterna i regel kunna övervinnas.

(Sv. Läkartidn.)

”Nationalföreningens utredning enastående i världen”

Och ett beaktansvärt försök att uppdraga klara riktlinjer
säger d:r G. Wallentin

Sjukhusdirektionen i Göteborg har avgivit yttrande

Den av Svenska nationalföreningen mot tuberkulos verkställda utredningen angående förbättrad tuberkulosvård torde i sin allsidighet sakna sin motsvarighet i världen och måste betraktas som ett synnerligen beaktansvärt försök till att för vårt land uppdraga klara riktlinjer för det praktiska handlandet, säger överläkaren vid Renströmska sjukhuset, dr G. Wallentin, i det av sjukhusdirektör Hugo Höglund utarbetade yttrandet över utredningen, vilket sjukhusdirektionen beslutat överlämna till stadsfullmäktige i Göteborg.

Utredningsbetänkandet, vars viktigaste och huvudsakliga innehåll tidigare refererats i denna tidskrift i

ett flertal nummer, upptager som bekant nio kapitel vari de tuberkulösas eftervårdsproblem belysas från olika medicinska och sociala sidor.

I sjukhusdirektionens yttrande framlägger överläkare Vallentin vissa smärre detaljmärkningar mot utredningsbetänkandet, men anser att det skulle vara av stor betydelse att få de föreslagna åtgärderna genomförda. Starka skäl tala för att en icke ringa del av de återfall i sjukdomen, som inträffa, stå i samband med yttre omständigheter. Av ekonomiska skäl tvingas den sjuke ofta att för tidigt återupptaga ett för honom allt för ansträngande arbete.

Sjukhusdir. H. Höglund:

”Utredningen med dess värdefulla synpunkter bör bli stommen till ett mera konkret förslag”

Friskbetyg fordras för kommunal anställning. — Decentralisering av socialvården bör undvikas. — Kritik mot yrkesskola på Spenshult:

”oekonomiskt att omändra sjukhus för andra ändamål”

Sjukhusdirektör Höglund uppehåller sig huvudsakligast vid arbetsförmedlingsfrågan. Om särskilda kuratorer skola anställas, som utredningsmännen föreslagit, anser han att dessa böra genom kontinuerlig konsultation av den offentliga arbetsförmedlingen beakta sig av den sakkunskap, som arbetsförmedlingen i detta avseende representerar. Därefter går hr Höglund in på en granskning av de olika yrkena och anför en del invändningar mot utredningsmännens uppställning. Han anser sålunda att lantbruksarbetet bör räknas till de s. k. tunga yrkena och vidare anser han, att vid val av yrken för de tuberkulösa, man icke onödigtvis bör hänvisa dessa till sådant arbete, som medför nära beröring med ett större antal människor.

Ifråga om anställande av personer med partiell arbetsförmåga bl. a. i kommunens tjänst, vilket anses va-

ra önskvärt, framhålles, att nu gällande bestämmelser lägga hinder i vägen härför. Det fordras nämligen friskbetyg för antagning i kommunens tjänst. Beträffande frågan om skapande av särskilda organ för bostadsbildning m. m. framhåller hr Höglund, att man bör undvika ytterligare decentralisering av socialvården och slutligen anser han det mindre lämpligt att som föreslagits ändra en redan befintlig sjukvårdsanstalt till den förordade yrkesskolan, ty erfarenheterna ha visat, att det vanligen ställer sig oekonomiskt att omändra sjukhusbyggnader för beredande av lokaler för andra ändamål. Som sitt slutomdöme anför hr Höglund, att utredningen med alla de värdefulla synpunkter, som däri framlagts, bör få utgöra stommen till ett i mera konkret förslag utarbetat program till lösning av eftervårdsproblemet för de tuberkulösa.

Tbc-föreningarnas årsmöten

Norbergs lokalförening mot tuberkulos har haft årsmöte varvid berättelserna godkändes. Av den omfattande styrelseberättelsen framgick bl. a., att verksamheten under fjolåret huvudsakligen inriktats på understöd åt behövande sjuka samt barnavård. Den understödande verksamheten har bestått i utanordnande av medel för sanatorievistelse, resor till och från sanatorier samt hyror och kostförbättring, medan barnavården väsentligen varit förlagd till föreningens barnkoloni Örbäck, som under året berett sommarvistelse åt 30 barn i åldern 3—13 år. Driftskostnaderna härför ha uppgått till kr. 2 674:63 och vårdkostnaderna för barn och dag har varit kr. 1:15.

Till ordförande efter landsfiskal G. B. Kehmius, som undanbett sig återval, utsågs dr Erik Berner.

Till försvarslånet tecknade föreningen 20 000 kr.

— Föreningen "Lungsjukas vård" i Lidköping har haft årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogos och ansvarsfrihet beviljades styrelsen för föregående års förvaltning och räkenskaper. Av styrelseberättelsen framgick att föreningen under förra året lämnat anslag med 2 170 kr. till lungsjukas i Lidköping vård samt 500 kr. till Lidköpings folkskolors sommarkoloni. Föreningens tillgångar uppgå till 67 000 kr. Föreningen beslöt att av dessa använda 30 000 kr. för inköp av obligationer i försvarslånet.

Till ordförande omvaldes rektor Olof Anderzon.

— Köpings stads förening mot tuberkulos har vid årsmöte efter d:r G. Ericson, som undanbett sig återval, till ordförande valt stadsläkaren, d:r Einar Gamstedt. De övriga ledamöterna omvaldes.

Vid årsmötet uttalade kamrer Victor Anderson föreningens tack till d:r Ericson för dennes stora insats i föreningens verksamhet. Han har tillhört styrelsen, sedan föreningen på hans initiativ bildades, och under de senaste åren har han fungerat som dess ordförande. D:r Ericsson uttryckte i sitt svarstal sin stora glädje över den starka tillbakagång, som tuberkulosen visat i Köping under de senaste åren.

Enligt årsberättelsen har bl. a. till tuberkelsjuka utlämnats mjölk, medicin, beklädnadsvaror och resebidrag.

Tuberkulosläkarföreningen har haft sammanträde på Centralsanatoriet i Uppsala. Dr A. Kristenson redogjorde för ett fall av mors subita genom avstötning till trachea av sekvester från tuberkulös hilusadenit, dr K. A. Vannfält höll föredrag om sulfonamidbehandlingens eventuella skadlighet vid lungtuberkulos, dr B. Holmgren meddelade några röntgenologiska iakttagelser efter M. & B.-behandling av lungaffektioner, dr P. Kallos höll föredrag om tuberculosis pleurae exsudativa i djurförsök, dr Eva Söderbergh redogjorde för ett fall av papulonekrotiska tuberkulider, dr O. Ljung höll föredrag om förhållandet mellan primäraffekt och progredierande ftis och dr E. Hollström över ämnet: Kan den Kochska bacillen övergå i svampform? Några morfologiska iakttagelser.

Österåsens sanatorium deltar i vattenbygge. Enligt Härnösands-Posten skall Österåsens sanatorium direkt deltaga i den av Graningeverken projekterade stora utbyggnaden av forsarna i Faxälvens nedre lopp, där sanatoriet förfogar över viss vattenrätt.

Sanatoriet, som har ständigt växande behov av elkraft, anser sig böra på detta sätt säkra sin kraftfråga för framtiden. Sanatoriet förfogar icke över de summor, som äro erforderliga för deltagande i utbyggnaden, men saken har ordnats på ett fördelaktigt sätt genom en nyligen träffad överenskommelse med Graningeverken, som går ut på att bolaget håller pengarna mot en lågt räknad amortering från sanatoriets sida.

Tbc.-undersökningar vid fabriker. Styrelsen för Nationalföreningen mot tuberkulos har haft sammanträde under Kronprinsens ordförandeskap. Därvid beviljades som driftbidrag för i år till landets centraldispensärer och studentdispensärer sammanlagt 191,200 kr. Anslag beviljades vidare till gruppundersökningar vid ett antal fabriker, verkstäder och undervisningsanstalter. Medel anvisades åt de av Nationalföreningen understödda dispensärerna för extra understöd i tuberkulosförebyggande syfte åt familjer inom vilka tuberkulos förekommer och där familjeförsörjarna inkallats till militärtjänst, till barnskyddsåtgärder i Uppsala och Gotlands län samt Hälsingborgs stad, till sommarkolonier för tuberkuloshotade barn i nordöstra Uppland samt i Lycksele socken.

Gävleborgs läns förening mot tuberkulos har haft årsmöte. Till ordförande omvaldes landshövding Sven Lübeck.

Av styrelseberättelsen framgår bl. a., att föreningens barnhem vid Mohed varit i verksamhet hela år 1939. På hemmet ha under året vårdats 55 barn, varav 34 gossar och 21 flickor i åldern 2—13 år. Vid årsskiftet kvarlägo 17 gossar och 7 flickor. Sammanlagda antalet underhållsdagar var för barnen 11,027 och för personalen 2,190. Medelviktsökningen för de under året utskrivna barnen har för såväl gossar som flickor utgjort 2,9 kg.

På 5 dagar
botas mjäll med
SEBUSAN
SVAVELTINKTUR
å 2:50 och 4:50 pr flaska.

Glimtar från ett sanatorium i Australien

av
Martin Holmgren

En svensk sjöman, som någon tid vistats på ett sanatorium i Syd-Wales, Australien, ger här nedan en intressant skildring av livet där nere — av vita sjukhusbyggnader bland palmer, feberträd eucalyptus och blommande tropikväxter, på ligghallar i tropiska parker med ett rikt djurliv och andra för den svenske sanatoriepatienten nya och spännande företeelser. . .

Man har kallat Australien "landet utan sjukdomar". Det torra klimatet liksom konserverar människorna och gör dem motståndskraftiga. Någon sanning ligger väl i påståendet. Ischias och reumatiska sjukdomar är sällsynta. Men just det heta, torra klimatet gör, att en förkylning kan dra med sig sviter, vilka vi här i Norden tack vare vår större härdning undslippa.

Sålunda bör man inte tro, att t. ex. lungtuberkulosen är sällsynt i Australien. Den är tvärtom vanlig. Dock har man stora möjligheter att möta sjukdomen på ett tidigt stadium och med framgång driva den tillbaka.

Sanatorierna är belägna i bergstrakter, omgivna av doftande eucalyptusträd (terpentinträdet), blommande bankria och dunnar av det s. k. feberträdet. Detta anses hålla febersjukdomar i styr, om med rätta, vet jag inte. Men faktum är, att inga flugor, mygg eller "knott" trivas i närheten av feberträdet.

Det sanatorium, där jag några månader vistades, innan jag sändes hem till mitt land igen, ligger i Nya Syd-Wales och heter Burton Grange Sanatorium. Det är en privat stiftelse, där dock staten träder hjälpsamt emellan för mindre bemedlade. Byggnaderna, som är kritvita, omfatta en grupp av fjorton hus. Därtill kommer friluftsverandor och "bäddplatser" direkt ute i parken på golv av trä. Sanatoriet har eget elektricitetsverk och eget vattenverk. Kyrka och bibliotek finnas liksom skola för barn i skolåldern. Läkare och övrig personal bo inom sanatoriets område.

Jag är icke så väl insatt i de metoder, som brukas i allmänhet på ett lungtuberkulossanatorium här i Sverige, men det föreföll mig, som man på Burton Grange litade mest till den starka höglandsluften samt till dieten. Det fanns de, som inte legat en natt inomhus på många månader. En av läkarna, en engelsman, försäkrade också, att man nådde utmärkta resultat.

Den jättestora parken var en enda underbar trädgård. Förutom eucalyptus, som dominerade, fanns det feberträd, bankria, påminnande om vår kastanj, palmer, jätteormbunkar, ett

otal buskar och gräsarter. Här och där skymtade lagerträd och cypress och ibland kunde man råka på en gammal hederlig fikus en sådan, som här i landet fordom prydde varje flyttlass i april och oktober. De var bara mycket större, som allt blir i detta förtrollade land. Tack vare rikedomar av olika träd trivdes också en mängd fåglar i parken. Men den som tror, att luften dagen i ända genljöd av fågelsång, den bedrar sig grundligen. De australiska småfåglarna är ett tystlåtet släkte, som endast då och då ger ifrån sig några obestämda läten. Något så hänförande som t. ex. vår näktergal kan man inte lyssna till i Australien.

Maten var för en nordbo ett särskilt kapitel. Men man gör klokast i att inte klaga. Varje land har ju sina matvanor. Kanske får man vara glad över att man inte hamnade t. ex. i Kina och fick leva på svalbon, hajfenor och ruttna ägg, som ju är delikatesser där.

Kött dominerade. Grönsaker och frukt i otrolig mängd. Fisk var sällsynt — inte underligt på grund av svåra transportförhållanden. Brödet var uteslutande vitt formbröd, ett slags franskbröd, som skars i skivor och rostades.

Matordningen var ungefär som följer:

Kl. 7 fm. kaffe eller theé, rostat bröd. Kl. 12 lunch, köttträtt, sallader, smör, bröd, marmelad, thé, frukt. Kl. 3.30 thé, rostat bröd, marmelad. Kl. 6.30 kväll, köttträtt, sallader, andra grönsaker, soppa, rostat bröd, smör, marmelad, frukt, thé.

Kl. nio, eller vid mörkningen, skulle man vara inne eller vid sina sovplatser i parken. Det var en smula hårt, men det måste väl vara så! I bädden från nio till sex fick man alldeles för mycket tid över för tankarna. Och var man inte sömnig, så var det tusen ljud från parken, som höll en vaken. Det var de vilda kaninernas hoppande, småfåglarnas yrvakna gnissel (kvittrade gjorde de inte) eller kanske Mop-Våk, ugglan, så kallad för sitt läte, som var på jakt efter möss. Det var livet

Orupssanatoriet 25 år. Orupssanatoriet kan i år fira sitt tjugofemårsjubileum. Det öppnades den 6 april 1915 och under ett kvarts sekel har man inom de vita murarna till de byggnader, som resa sig på Orupsbergets krön, fört en ihärdig kamp mot tuberkulosen, skriver Sk. D.

Under de år som gått, ha många förbättringar vidtagits på Orup. Inom själva sjukvården är det väl främst den utvidgade röntgenundersökningen, som blivit ett värdefullt medel, då det gäller att upptäcka ett fall i tidigt stadium. Sanatoriet har fullt modern röntgendiagnostikavdelning, där alla inom detta område tillgängliga tekniska resurser finnas. Vidare har gasbehandlingen alltmera blivit ett hjälpmedel av betydande omfattning och så slutligen den alltmera fulländade avbränningsmetoden (enl. professor Jacobæus), alla för tuberkulosens bekämpare värdefulla medel i mänsklighetens tjänst.

Under året 1938—39 byggdes en större värmecentral för centralisering av värmeledningen och för reservkraft (högttryckspannor och ångturbin för spillången). Samtidigt uppfördes en byggnad inrymmande 62 enkelrum för kvinnlig personal (10 A-sköterskor och 52 B-sköterskor ha där sina rum) jämte en vacker, rymlig samlingsal, bibliotek och badavdelning. Genom åttatimmarsdagens tillämpning i sjukvårdsarbetet har personalen måst utökas och samtliga vid sanatoriet anställda uppgår till 150 personer. Fyra läkare äro anställda och antalet patienter utgör 272.

runt om en som höll en vaken, ur stånd att kunna domna bort i en orolig sömn. Men även det blev en vana.

Min uppfattning om Burton Granges patienter var att de strängt taget funno sig väl till rätta i förhållandena. Där som överallt levde hoppet längst. Människan är en förunderlig varelse. Hon slutar aldrig att hoppas! Och när allt är mörkast hoppas hon allra mest och intensivast. Så även på Burton Grange, lustgården som är sanatorium i Nya Syd Wales i Australien.

Martin Holmgren.

Läkerol

Den gör Er gott!

Byråchefen Wangson fattigvårdsdirektör i Stockholm.

Byråchefen Otto Wangson.

Till fattigvårdsdirektör i Stockholm har av fattigvårdsnämnden enhälligt utsetts Statens inspektör för fattigvård och barnavård, byråchefen i Socialstyrelsen, Otto Wangson.

Direktör Wangson har ju en rik erfarenhet bakom sig från den sociala hjälpverksamhetens område. Senast har han som sagt varit inspektör för fattigvård och dessförinnan sysslade han i tio år med Göteborgs fattigvård såsom direktörens närmaste man. Som statens fattigvårdsinspektör har dir. Wangson nedlagt stort intresse och ett värdefullt arbete och det är med verklig saknad De lungsjukas Riksförbund ser honom lämna denna post. Ty icke minst då det gällt de lungsjukas eftervårdsfråga ha vi, då vi vänt oss till dir. Wangson, mötts av stor förståelse. Att dir. Wangson i denna fråga icke nöjt sig med enbart en beklagande gest, därom vittnar bl. a. det cirkulär ang. fattigvårdsunderstöden till de lungsjuka, han utsände till landets fattigvårdsstyrelser i juli förra året och vari han vidarebefordrade de synpunkter, vi vid vår uppvaktning hos honom på våren samma år framlade.

Även för frågan om yrkesutbildning för lungsjuka konvalescenter har han varmt intresserat sig. I ett intervjuuttalande i D. N. framhåller den nye fattigvårdsdirektören i Stockholm:

"Vad nu de väntade arbetsuppgifterna i Stockholm beträffar har jag som statens fattigvårdsinspektör haft tillfälle att följa en verksamhet av delvis experimentell art som utövats vid stadens statistiska kontor och som går ut på att försöka bereda arbete i stället för understöd åt personer med partiell arbetsförmåga. Det är en fråga som tränger till sin lösning, och jag är mycket glad åt att få medverka därtill."

Om de lungsjuka i landsorten sålunda med dir. Wangson förlorar ett värdefullt stöd, torde Stockholms lungsjuka konvalescenter i stället ha anledning att med tillfredsställelse hälsa fattigvårdsnämndens val.

Hr Wangson tillträder den nya befattningen i juli månad.

FRITZ STENLUND

EN SOMMÄRLÄTT HISTORIA

Det vore synd att säga, att plåtslagare Jansson var sjöman. Han kunde helt enkelt inte vara det av den enkla orsaken, att de enda sjöturen han företagit i sitt liv hade varit färderna mellan Skeppsbron och Allmänna Gränd på Djurgården, varvid han lugnt och säkert fraktats av Djurgårdsfärjan. Men så hände det en gång, att Jansson i ett litet lotteri vann en tolv kvadratmeters blekingeeka, och då blev han sjöman. Så sanningenligt som jag förmår, skall jag berätta om hans vilda sjöäventyr.

Jansson var en stadgad och ansedd ungar, som bott hos samma värdinna i femton års tid och av henne betraktades som en synnerligen god son. Jag talar om detta därför, att han i olikhet med så många andra av oss inte hade några som helst äktenskapliga band tyngande sig och sålunda var i den lyckliga omständigheten, att han kunde göra vad som föll honom in.

Jansson hade åtta dagars semester. Var det då inte tur, att han vunnit båten, så att han kunde bege sig ut på en längre kryssning pin solo? Visst var det tur! Lyckans gudinna hade lett mot honom.

Tidigt en morgon knogade Jansson och hans värdinna ner till Långholmskanalen, där båten låg, och stuvade ombord mat, kläder och andra tillbehör, som Jansson behövde under en veckas kryssning. Jansson lade ut, vinkade farväl till sin omtänksamma värdinna, tog årorna och rodde ut genom kanalen. Han rodde därför, att dels fanns det ingen vind där inne i det trånga hålet, och dels visste han faktiskt inte, hur man skulle bära sig åt med en båt under segel. Han ville komma undan från alla kritiska och nyfikna blickar. Därför rodde han som sagt. Och båten var liten och lättrodd, så det gick ju bra.

Bortom kritisk åsyn hissade Jansson fock och storsegel, det kunde han, ty han hade sett på vykort, hur en båt ser ut under segel. Det kom en jämn och fin kåre, båten lade sig mjukt och fint i läge och tog skum framför bogen. Men alldenstund Jansson inte tyckte om, att båten lutade, som en båt alltid gör, när den har god vind, så tog Jansson ner storseglet och seglade för bara focken. Det gick sakta, men då Jansson inte hade någon brädska, så fann han sig i det.

Jansson satt med rorkulten i ena armhålan, som han läst att riktiga seglare göra, rökte sin pipa, latade sig och lät solen skina på sig. Och han tänkte:

— Hur ljuvligt ändå att vara ute på de blånande vattnen,

att slippa bensinos och gatubuller, att vara ensam med naturen och Vår Herre!

Sakta och makligt flöt båten fram. Någon gång vid tolvtiden på dagen kände sig Jansson hungrig. Nåväl. Ingen fara med den saken. Han hade proviant i överflöd. Men han ville inte sitta i båten och äta. Därför skulle han söka upp en avsides liggande holme. Sådana finns det gott om i Mälaren — ja, de lära vara flera än året har dagar.

Det låg en liten inbjudande holme rätt för över. Det fanns inga träd på den, men den hade fina gräsmattor och härligt solstekta hällar. Där gick Jansson i land, och förtöjde båten så gott han förstod. Så klädde han av sig spritt sprängande naken — här fanns ju ingen ordningsmakt och inga indignerade eller intresserade åskådare — bar i land pipa, tobak, ett lass smörgåsar, en flaska drickbart och annat sådant, som kan behövas, när man äter. Och så åt han, tände sin pipa, sträckte ut sig på en berghäll i all sin manliga nakenhet, lapade sol, njöt och somnade.

Och nu ligger Jansson på berghällen på en liten men dock ö och sover gott och gojar sig.

Han sov en timme, han sov två. Han vaknade en gång och tänkte, att han skulle gå ombord och hämta fotogenköket och kaffepannan, men eftersom han inte hade någon brädska, så sov han en timme till. Det är ljuvligt för semesterfirande att få sova.

Plötsligt vaknade han vid, att någon strök honom om ha-

Ä han toki! Har han inget å ta på sej?

kan. Han satte sig upp och stirrade yrvaket omkring sig. Men vad var det han såg. Jo, Hin Håle själv! Det var ett bockskägg, en bock-klöv, som just nu trampade honom på bröstet och ett par horn.

— Vik hädan, Satan! skrek Jansson.

Ty han var inte riktigt vaken än.

Men han blev vaken snart. Ett par knotiga horn killade honom mellan revbenen så att han måste resa sig. Då såg han, att det var en getabock, som sökt hans sällskap.

— Såå ja, lilla geten, sade Jansson lirande.

Ty geten såg ondskefull ut.

Den stod på ett stycke avstånd och fixerade Jansson, vickade med sin lilla veve där bak, släppte några kaffebönor och sade ett fredligt och inställsamt:

— Höhöhöhö!

Jansson var lugnad och sade:

— Hej, gamla gosse! Var det bara du? Nu ska vi ha trevligt, för jag har semester. Vill du ha socker?

Och så tänkte han gå nertill båten för att hämta socker. Men — det fanns ingen båt! Jo långt borta i vassen på andra sidan sundet såg han sin älskade och innerligt efterlängtrade båt ligga i en vassrugge.

Det var just vackert. Hur skulle han få tag på båten?

Det var en något sorgsen Jansson, som satte sig ner på berghällen för att överväga vad han skulle göra. Simma över sundet kunde han inte, ty han hade aldrig lärt sig denna enkla men synnerligen nyttiga konst. Svälta ihjäl kunde han inte. Inte en brödbit hade han till sitt förfogande. Skulle han brännas ihjäl av den annars så välsignelsebringande solen eller frysa ihjäl i försommarens kyliga nätter?

Jansson var förtvivlad. Varför gjorde han inte fast båten ordentligt? Det kunde vi svarat på i Janssons ställe: Jansson var ingen sjöman. En sjöman lämnar inte sin båt vind för våg.

Jaha, där satt nu Jansson och stirrade ut över det blånande vattnet. Han var törstig, han var kaffesugen, han var ensam, han var naken. Hur länge skulle han behöva stanna på denna, förut så inbjudande men numera så ogästvänliga ö? Med en getabock som enda levande sällskap.

Gud ske lov, att han hade tändstickor, pipa och tobak med sig. Och Gud ske lov, att han åtminstone hade geten att tala med.

Jansson resignerade. Han gjorde det enda kloka han kunde göra. Han lade sig ner för att sova igen. Alltid skulle det bli någon råd.

Framemot midnatt vaknade Jansson. Orsakerna voro två. Dels kände han en brinnande sveda över kroppen, ty rödmyror och mygg hade utan förbarmande anfällt honom, och dels frös han som en hund. Solen låg någonstans bortom horisonten och spridde mild och behaglig halvdager över holmar och sund, ett svansträck for över de vida vattnen, en gök gol någonstans i fjärran och allt var ganska vackert, sömnländskt sommaraktigt. Men Jansson frös och han var hungrig och sönderbiten av myggor och myror. Hur skall man under sådana omständigheter kunna med lugn och upphöjd ro betrakta naturens skönhet?

Den natten sprang Jansson runt holmen för att hålla sig varm. Geten följde honom hack i häl och utstötte då och då sitt deltagande och sympatiska:

— Höhöhöhöhöhöhöhöhöhö.....

Och det blev morgon även den dagen. Solen började värma redan vid fyratiden och Jansson lade sig på berghällen och somnade in igen. Det är skönt att sova, när man har se-

mester. Geten, som tydligen var mera sympatisk än han såg ut att vara, låg vid Janssons sida, förnöjt idisslande på något. Om Jansson vetat om, vad detta något var, så hade han inte sovit fullt så lugnt. När han efter någon timme vaknade igen, kände han sig röksugen. Han fick fatt i pipan och tändstickorna och sträckte ut handen efter tobakspaketet. Men det fanns inte! Jo, vänta, här låg en bit av stanniolpapperet kvar. Vem hade tagit resten? Geten! Han hade ätit upp alltsammans. I det fördömda bockskägget hängde några tobaksstrån — Jansson kunde själv räkna ut, hur det hela gått till.

Rytande som ett lejon for Jansson upp.

— Åh, du din arma, förbannade.....

Jag avstår från att räkna upp alla fula ord Jansson i ett anfall av bristande självbehärskning hävde ur sig.

Jansson var arg, Allting kunde han försaka men inte tobaken. Från en buske bröt Jansson en kvist och med denna i högsta hugg jagade han geten runt holmen. Jakten gav inget resultat, ty geten var kvickare än Jansson. Och flämtande, arg och förbi satte sig Jansson på en tuva för att vila. Och i tuvan fanns rödmyror som vanligt.

Solen steg allt högre på himlavalvet och den brände allt intensivare. Jansson, som annars älskade solen, hatade den nu av allt sitt hjärta, ty den brände obarmhärtigt på de ännu oskadade fläckar, som undgått myggor och myrors raseri. Och så började han bli hungrig. Han måste gå ut på spaning efter något ätbart. Sedan barndomen mindes han, att Robinson hade en ovanlig och för bokförfattaren särdeles sympatisk tur att hitta något ätbart. Men Jansson hittade ingenting. Geten, som kan äta allting från murbruk och gamla skor upp till sviskon och andra läckerheter, hade formligen skalat ön. Jo, i en bergsskrevla växte några halvmogna blåbär, som geten inte kunnat komma åt. Det vattnades i munnen på Jansson, när han fick se dem. Han böjde sig ner och plockade av blåbärskarten med öm och varsam hand. Men i samma ögonblick, då han stod med det så kallade sätet rätt upp i luften, fick getabocken syn på honom. Följande sin natur och sin ohejdate vana, strök han några steg baklänges, tog sats, gjorde ett jättesprång och rammade Jansson, just i den kroppsdel, som alltid står högst, när man plockar blåbär.

Alldenstund det nog inte är många av mina läsare, som inte förstår hur det känns, att få ett par skarpa gethorn i baken och vad följderna av detta blir, samt vilka kraftuttryck Jansson använde vid tillfället i fråga, anser jag det onödigt att gå in i närmare detaljer beträffande händelsen.

Vi förflytta oss i stället tre dygn fram i tiden. Jansson var svart som en neger och skäggig som ett skogstroll. Han var hungrig, röksugen och förtvivlad. Han måste stanna på holmen, ty dels kunde han inte simma, och dels fanns det inte så mycket virke på holmen, att han kunde få ihop till en primitiv men dock flotte. Allt, som kunnat bli virke en gång i tiden, hade geten ätit upp. Getter ha förvana att göra så.

En morgon såg Jansson en roddbåt komma styrande mot holmen. Då upptändes en häftig glädje i hans inre. Han sprang ner till stranden och hojtade och viftade. Men den som rodde, hörde honom inte. Roddaren fortsatte bara sin väg rakt fram, men kursen gick mot holmen.

— Kanske jag skrämmer människan; tänkte Jansson, om jag hojtar på det här sättet.

Alltså kröp han ner bakom en sten och gömde sig. När han hörde, att båten tog land, rusade han upp. Nu skulle han rädda sig. Han skulle stjåla båten och ge sig iväg. Men just som

(Forts. å sid. 24)

SJU SORTERS

mid sommar- blomster

Av Anny Marwig-Rubin

Bjelkebo

Det var så mycket folk på bryggan, att de dansande knap-
past hade svängrum — men så var det också midsommaraf-
ton. Flickorna sutto på klipporna runt omkring, höllo utkik och
tänkte ivrigt mellan varje dans:

— Ska inte musiken börja snart, så vi får dansa.

Och de stampade otåligt med fötterna.

Vid väntskjulet kom en ny trupp jäntor i sina ljusa klänningar.
De höllo varandra om midjorna, nöpo i sina klänningar och
ordnade med sina ostyriga lockar. Vid knuten stodo ett par
äldre kvinnor, men de hade väl bara kommit dit av nyfiken-
het. Men högst uppe på klippan, aldeles intill den väg, som
ledde ner till bryggan, satt en flicka på en upp och ner vänd
fisktrumma. Det var fiskare Normans Kerstin. Hon var litet
trött. Hela morgonen hade hon varit med ute och lagt nät,
och sedan hade hon hjälpt till med midsommarstädningen. Nu
var hon aldeles slut. Hon ville bara vila sig ett slag. Sedan
ville hon dansa, bara dansa.

— Här har jag nog den bästa utsikten, tänkte hon och sneg-
lade neråt bryggan.

Kalle Öman stämde sin fiol och kände provande på sträng-
arna. och Petter Sundberg tog några ackord på sitt dragspel.
Nu blev även Kerstin litet orolig och iverens rodnad steg upp
på hennes kinder. Hon rätade till rosen, som hon satt vid
bröstet — där solen kommit åt var hon aldeles brun, men dit
solsnibben inte räckte, lyste den vita huden fram. Man såg
så väl där vårdagen slutade och helgdagen började. Pojkarna
tittade på henne och gjorde några lovar omkring henne.

— Kerstin är allt bra vacker, tänkte de.

Flickorna tittade litet avundsjukt på henne, knyckte på
nackarna och gingo vidare.

— Att hon gjort sig så där stadsfin med solsni-
bb bara rygg..... Hon är aldeles för mycket uringad. Hon
kunde väl ha lagt någonting över axlarna åtminstone. Men
sådant är ju karlarna galna i. Förra gången slogs dom till och
med om henne.

Sorlet började stiga från bryggan, men så bröts detta av att
musiken stämde upp Calle Schewens vals. Och nu gick det

loss. Många par ögon tittade på Kerstin, men hennes ögon vi-
lade på en enda, som hon hade upptäckt i vimlet. Hon log och
hennes tänder glimrade som en vit pärlrad. Han ville springa
till henne, men någon kom före honom. Då gjorde han bara
ett tecken med fingret. Han var rädd för, att han kommit för
sent, men Kerstin gick honom till mötes.

— Får jag lov, sade han litet andfådd och förde henne ned
till bryggan.

Kerstin drog upp strumpan litet bättre och tittade forskande
på honom, men han sade ingenting.

— Han är så olik de andra, tänkte hon.

Han sprang inte efter flickor, och allra minst efter Kerstin,
som alla andra sprungo efter. Jo, det märkte hon nog.

Egentligen visste hon så litet om honom. Han hade förlist en
gång med Hammarby vid Rödkoppsfallena. Sedan hade han
stannat kvar på ön och tagit arbete hos fiskarna. Han var
långt skickligare i sitt arbete än någon av de andra. Ingen
visste, varifrån han kom. Han sade inte mycket. Men hans
grå ögon sökte Kerstins, när han kom ut till deras ö och hjälpte
dem med storfisket. En gång hjälpte han henne bära hem
de tunga mjölkhinkarna. Sedan hade hon knappast sett till
honom. När han dansade med henne, seglade hennes tankar
i väg ut på sjön med honom och båten — "Erik Sjögren" hette
den liksom han. Han svängde om ännu några gånger med and-
ra flickor, men hans ögon sökte alltid Kerstins — liksom spa-
nande under en sydväst efter blinkfyrens glimtar i natten.

Det började redan gry, och de som funnit varandra under
dansen gled arm i arm bort från bryggan och försvunno bak-
om klipporna. Kerstin gick ensam före, men Erik Sjögren följ-
de hack i häl efter — hon vågade inte öppet visa vem den ut-
valde var, hon var rädd att det skulle bli ett nytt slagsmål.
Det var dock för sent, flera hade i alla lagt märke till hur
det var.

— Kasta utbölingen i sjön, hörde man någon ropa — är hon
aldeles tokig, Kerstin, som ger sig i lag med den där....

Ovädret i sinnena tilltog, det ena ordet gav det andra och
snart var slagsmålet i full gång. Men Erik var starkare än de

Musiken stämde upp Kalle Schevens vals.

andra, han tog två i stöten och vräkte handlöst ner dem. Och där Eriks väldiga nävar varit i gång blev det inte mycket kvar.

— Jag skall visa er, era uslingar, flämtade han. Flickan är min — försök bara och kom närmare, så ska ni få mer.

De andra drogo sig därifrån med blodiga ansikten och trasiga skjortor.

Kerstin hade sprungit bort, men Erik hann upp henne vid korsvägen. Han hade fått slipsen avsliten, han slängde bort stumpen, ryckte också av kragen och stoppade den i fickan.

— Var inte rädd, sade han, jag skall nog visa dem. Kom, så går vi.

— Vi kan sätta oss på bänken vid vår stuga, sade hon — vid syrenerna — där kan ingen se oss.

Så vandrade de hem genom en tigande skog, höga och mörka reste sig granarna mot den ljusa himlen i midsommarnatten. Linnéan doftade.

— Nu skall jag plocka sju sorters blommor och sju sorters gräs, sade hon — det hade jag nästan glömt. Det är ju midsommarnatt.

Han stod och väntade på henne medan hon plockade. Ett litet underligt leende spelade på hans läppar, medan han följde hennes rörelser, och onda tankar dök upp i hans hjärna.

Hon är som ett stort barn, tänkte han, när hon kom springande tillbaka med blommorna. Just därför drog han sig för att röra henne. Men tankarna brottades med varann, de onda med de goda. De hade nu kommit ut i skogsbrynet, och hela havet öppnade sig framför dem. Allting var insvept i midsommarnattens skira slöja, alla ljud hade tystnat. Plötsligt föll det några regndroppar.

— Kom skynda dig, sade Kerstin, så att vi får skyl innan det börjar regna, och det lät nästan som en ursäkt.

De kröpo in i syrenbersån, och han lade beskyddande armen omkring hennes liv.

Just som Kerstin gick in, steg solen upp bakom kobbarna. Måsarna och havstrutarna skreko, på taket satt en ljuse och tittade efter henne. Hon satt länge halvt avklädd på sängkanten, rosen, som hon burit vid bröstet, låg slokande och med avbruten stjälk i fönsterkarmen. På stolen hängde hennes fina klänning, den var alldeles skrynklig, och på den ena sidan var sömmen uppläckt.

I vanliga fall brukade hon somna medsamma, men nu lade hon armarna under huvudet, stirrade rakt upp i taket och grubblade. Och när hon äntligen lurade till, sken solen varmt in genom fönstret och lyste på den uppläckta sömmen, och på midsommarblomstren som hon alldeles glömt bort att lägga under huvudkudden.

* * *

Sommaren var förliden, säden mognade på tegarna, vassbucken kom i stim. Lingonen rodnade på tuvorna, solen blev blekare, nätterna längre, det var slut med de långa, ljusa somrardagarna. Och det var slut med Eriks arbete. En dag för han bort liksom en annan flyttfågel. Kerstin stod med tårar i ögonen och såg skärgårdsbåten försvinna. Nu är sommaren slut, tänkte hon, och snart blir det mörkt och kallt om nätterna. Han hade viftat till henne med näsduken, men Kerstin hade inte sett det för tårarnas skull. Nu grät hon högt, men blåsten och bränningarna överröstade hennes snyftningar. Ett transträck drog söderut.

Jag skall gå till mor Stina, tänkte hon — hon har alltid varit så vänlig mot mig. Men hon skulle inte få se att hon grätit — därför tog hon en lång omväg förbi en sädesåker. De tunga axen böjde sig mot jorden, själv gick hon tungt och ovigt på den knaggliga stigen. Allt tyngre skulle hennes väg bli för varje dag som gick.

— Vad är det med dig, Kerstin, sade mor Stina i dörren — ta du det lugnt och låt folk prata.

Hon ville så gärna trösta Kerstin, men å andra sidan var det ju en ödesdiger händelse, en sådan som aldrig förut inträffat på ön. Och varken i bibeln eller i de världsliga böcker hon läst visste mor Stina något exempel som kunde jämföras med detta. Överge en sådan flicka som Kerstin — en sådan knöl till karl. Hon höll på att säga det högt, men hejdade sig. Mor Stina jämkade på glasögonen och tittade litet skarpt på Kerstin.

— Men Gud älskade ju jungfru Maria, sade hon — gudskelov, där hade hon ju ett exempel....

— Men det var ju Den helige Ande, sade Kerstin lågt.

— Du är en god människa, Kerstin, tröstade mor Stina. Han kommer nog tillbaka, skall du få se.

* * *

Två år senare, det var åter midsommarafton, satt Kerstin vid fönstret — hon hade alldeles nyss lagt sin lille pojke, och barnet sov. Därutanför på vägen såg hon en grupp flickor dra i väg till dansen på bryggan. Om hon också skulle gå dit ett tag, undrade hon. Hon tittade på klänningen som låg framme och på skorna som hon inte haft på sig sedan den där midsommaraftonen.... En grannpojke kom förbi och knackade på fönsterrutan.

— Ska du inte komma med ner på dansbanan, sade han. Ta på dig — pojken sover ju — inte ska du sitta här och sura på midsommarafton.

Hennes hand sträckte sig efter klänningen men sjönk strax tillbaka. Jag skall bara gå dit och titta ett slag, tänkte hon, och band en sjalett om huvudet. Sedan smög hon sig ut som hon gick och stod.

(Forts. å sid. 24)

Sander

Brödet

av Rudolf Värnlund

— Här ger vi ingenting åt strykare, röt mannen inne i förstugan med den retliga tonen hos en människa som blivit störd, allra minst i den angenäma förrättningen att äta middag. Packa dig iväg, du bara —!

Dörren slog igen.

Karlen därute stod kvar ännu några sekunder och stirrade stereotypt oförstående på den stängda dörren; hans förhoppningar hade den här gången varit så högt uppskruvade att det tog tid innan de upplöstes inom honom. Men till sist vek det inställsamt ödmjuka uttrycket ur hans ansikte — ströks bort såsom en för tillfället påtagen mask — och blottade åter luftarens typiskt vresiga min, minen hos en människa som för länge sedan slutat vänta sig bli väl mottagen eller artig hälsad någonstans. Han muttrade vanemässigt förbannande, körde de rödfrusna händerna djupt ner i byxfickorna, vände sig om och lomade håglöst sakta bort från huset.

Vägen, som just här passerade över den en mil breda Vallåsen mellan bergslagsdistrikten i nordväst och jordbrukstrakterna i sydost, blev brantare, omgivningarna ögästvänligare, tills de slutligen utgjorde endast ofruktbara stenbackar, här och var bevuxna med rakstammiga men småkroniga tallar, vilka gävo ett allt sämre skydd mot den bitande höstvinden. Vandraren gick med tungt knegande gång, sänkt huvud och uppkurade axlar, liksom för att göra sig så liten som möjligt inför den fiendliga blåsten; då och då försökte han nervöst dra samman den tunna kavajen till skydd för bröstet men gav genast upp när vinden bet som isnålar i de redan förut köldsvullna händerna; den ena plågan var inte outhärdligare än den andra. Hela tiden svor och småmuttrade han för sig själv, såsom en man vilken kommit till det stadium av hunger- och trötthetsalstrad överkänslighet att hela tillvaron synes honom som en förbannelse, tillkommen blott för att plåga honom personligen.

Efter ungefär en halvtimmes vandring skälvde han till en aning och lyfte huvudet, vädrande mot vinden: en svag lukt av fet spisrök slog emot honom. Efter ytterligare några minuter nådde han rökluftens källa: en liten grå stuga som låg

nedpressad i en skreva i stenbacken. Ehuru det ännu knappt var skymning ute lyste det lockande bakom ett av fönstren. Hans gång blev oregelbunden och knyckig när han såg det gula, varma ljuset, vilket för hans vindpinade, tårade ögon tycktes blinka menande och välkomnande. Men ändå fortsatte han rakt fram. Just då han passerade stugan spottade han bittert åt sidan, hånande sin egen outrotliga benägenhet att gripas av förhoppningar —.

Men efter ännu ett tjug steg stannade han i alla fall, stod och vägde obeslutsamt fram och åter på fotsulorna några sekunder, och vände sedan om mot stugan, gående med häftiga, slängiga rörelser, som var han uppretad mot sig själv. Han gick hastigt över ett potatisland, som börjat frysa till och knastrade under fötterna, och sneddade förstulet förbi det upplysta fönstret. I en blink såg han: ett kök, en äldre kvinna, som, med ryggen åt honom, stod lutad över en spis, två små ungar som sutto i ett hörn. Under en minut stod han obeslutsam vid stugknuten, sedan steg han åter fram till fönstret. Nu hade scenen därinne förändrats: kvinnan kom med starkt haltande gång från spisen och lät just ett stort, brunt och ångande bröd glida ur sitt utbredda förkläde ner på bordet, ungarna stodo, med sina frusna, snoriga näsor liksom hängande mot bordskanten och glodde med strålände ögon på den väldiga limpan, som om den var en sagoskatt, nyss hämtad ur trollberget. Mannen därute tomsväljde och blinkade, som för att få bort en imma som lägrat sig för hans ögon, så steg han fram till dörren, ryckte häftigt upp den och klev in i köket.

— God dag, härinne, utropade han mekaniskt, med den sjungande, frånvarande rösten hos en människa som går halvt i yrsel. Ett otäckt väder vi fått på sistone. Ge mig limpan där på bordet.

— Nej, nej, de' går inte an, sade kvinnan och gjorde en häpen, hjälplös gest med armarna, de' går inte an, vet herrn —.

— Ge mig limpan, säger ja', röt han omigen, så att saliven stänkte ur munnen.

Så grep han, utan ett ord vidare, det ångande brödet, stoppa-

de det under sin hopknäppta kavaj och rusade mot dörren. Kvinnan skrek någonting och haltade ömkligt efter, barnen skreko, ett av dem började gråta; men han slog igen dörren mitt för näsan på kvinnan och skyndade hastigt ut på vägen.

*

Han sprang, häftigt flämtande, de första hundra meterna bort från stugan och såg sig flera gånger ångestfullt om. Men därpå hejdade han sig. Han fnittrade förryckt för sig själv. Det var ju idiotiskt av honom att löpa så där — den hjälplöst haltande gamla kvinnan skulle inte hinna i kapp honom ens om han gick aldrig så långsamt! Så började han gå i sin vanliga, jämna luffarlunk. Det varma brödet, som han höll fast under kavajen, spred en ljuvlig hetta genom hans bröst, ångan steg upp ur kavajöppningen, smekte hans ansikte som en ljum vårvind och kom det att vattnas i mungiporna; det varma brödet smälte den frusna bitterheten inom honom, han erfor en sällsam känsla av frid och lycka, som om bröångorna upplöst alla hårddragna knutar i själen, ja, utplånat själva minnet av allt det elände han gått igenom under sitt liv och med ens försonat honom med tillvaron. Allting syntes honom ljus och enkelt, till och med fullt av förhoppningar. Om en stund, tänkte han, när han nått över åsens krön och funnit en plats där det gavs lä för vinden, skulle han slå sig till ro och riktigt frossa på sin fångst —

Just i det ögonblicket tyckte han precis att det var någon som ropade bakom ryggen, ja, alldeles i nacken på honom, och snurrade runt med ena armen instinktivt höjd som för att avvärja ett hotande slag. Men så långt han kunde se i den tilltagande skymningen fanns det inte ett liv på vägen. Under några sekunder stod han stilla och såg sig snotet omkring. Kanske det var vinden, tänkte han till sist, eller en uggle som just vaknat upp till natten. Men han visste inom sig att det inte var vinden och heller ingen uggle han hört. Han kände sig med ens beklämd och ryste olustigt då han fortsatte.

En minut senare nådde han åsens krön. Samtidigt dök en annan vandrare upp från motsatta slutningen, på en väg som löpte ihop med hans egen ett stycke längre bort, och efter ännu en kort stund gingo de sida vid sida, med bara ett par stegs avstånd mellan sig.

Den andre var en helt ung man, eller rättare bara en yngling på sjutton, aderton år, med omoget, fruset ansikte, snuvrinnande näsa och ett drag av leda och grinighet kring munnen. Han sneglade misstänksamt på den äldre mannen, men ville tydligen varken öka eller minska sin egen takt för att slippa sällskapet. Den äldre sneglade lika tjurigt fientligt till-

Ungarna glodde på den väldiga limpan.

baka, men höll också samma takt som förut. Under några minuter gingo de så, liksom båda fångslade och åtskilda, på var sin sida av vägen.

Plötsligt kom det ett uttryck av förståelse och lättnad i den äldres ögon.

— Hör du, du, utbrast han vresigt, varför skrek du egentligen för en stund sen?

— Skrek ja'? frågade ynglingen med den ovetandes komiska häpnad i sitt frusna ansikte, de' vet ja' inge om —

Plötsligt gripen av en orimlig förbittring tog mannen ett sidosteg mot ynglingen och röt:

— Skrek du inte, ditt få? Ja' ska lära dig, ja' —

— Nej, utropade ynglingen förskräckt och höjde armen för att värna sig, nej, nej —

Men i detsamma hejdade mannen sig, han hejdade sig liksom mitt i språnget och stelnade i den ofullbordade brutala gesten samt stod blickstill, lyssnande med hela kroppen några sekunder. Så vände han sig sakta, så sakta som en människa vilken bereder sig att få se någonting fruktansvärt, och såg bortåt vägen han kommit från. När han då märkte att den låg tom och ödslig framför hans blick spreds först ett uttryck av hjälplös förvirring, sedan av skräck över hans utmärklade ansikte. Till sist strök han sig med en famlande gest över ögonen och rusade på sig.

— Nej, nej, sade han som en delirant för sig själv, i det han åter började gå, nej, nej, din rackare där — din rackare där —!

— Va' säger du för någe? frågade ynglingen nyfiket.

— Det angår dig inte, röt mannen ilsket, packa dig iväg, du, för resten!

— Äh, ja' har väl rätt att gå här lika bra som du, mumlade ynglingen trilskt, men höll sig alltjämt på ett betryggande avstånd, färdig att springa åt sidan.

— Nå, gå då — gå då bara —

De gingo tysta en lång stund och stirrade genom den alltmera tätande skymningen ut över det trist flacka landskapet och mot de grå skyarna, som flöto ner bakom åsens slutning. Mannen smekte lystet den svalnande limpan under kavajen. Han började åter bli lidande medveten om sin egen mage; den kändes som en slankig tomsäck, vävd av ömtåliga smärtnerver. Han kände på en gång en förbittrad längtan efter att vara ensam med det färska brödet och en lika bitter rädsla för att bli det. Han gav ynglingen en fientlig blick.

— Du, sade han plötsligt med elakt hån i stämman, hur går de' annars för dig? En sån ung och trevlig lodare som du behöver väl aldrig fara illa, va'?

— Nää då, svarade ynglingen.

Han spottade långt åt sidan. Även hans ansikte fick ett uttryck av giftig elakhet — det verkade som det med ens speglade den äldres bittra själ — då han affekterat långsamt fortsatte:

— I middags blev ja' bjuden stiga in och sitta ner i köket i en herrgård nerom Norrås. Dom bjöd på paltbrö' och fläsk. Och efter kaffe och bullar, och sa var så god till —

— Skryt lagom du, så slipper du kåka dina egna ord, sade mannen och hänlog ännu öppnare. Jag kände en gång en lodare som sa varenda gång man träffade honom: "Ja' har just kåkat kalvstek me' gurka, begriper du". Han kolade av i undernäring, som de' heter —

Han hejdade sig ett ögonblick, men utbrast därpå pressat, som var han ur stånd att hålla tillbaka orden, ehuru han bjöd till av alla krafter:

(Forts. å sid. 34)

Etter Annat

Den lilla bacillskräcksbacillen

sticker då och då upp huvudet i dags- och veckopressens spalter. Och naturligtvis är det då alltid den av Koch upptäckta, stavformiga, som stundom betecknas med I, II eller III, plus, som det är fråga om.

För dagen saxa vi följande ur en veckotidnings "rådförningsspalt": "Kan Marietta säga mig hur jag skall kunna desinficera ett par tofflor bäst utan att de taga skada? Jag har anledning misstänka att de blivit utsatta av smitta från en lungsjuk. Tofflorna äro av ljusblått läder med broderier i silke samt med en rosafärgad kant av svandun. — Karin."

Så nu vet vi, hur de stackars tofflorna såg ut.

Det kan emelltid inte hjälpas, att man känner sig tacksam över att inbecilla människor inte kunna smitta av sig. Ännu har åtminstone inte vetenskapen upptäckt den lilla idiot-bacillen.

Däremot tro vi oss kunna lämna ett riktigt signalement på insändarinnan av ovanstående fråga. Alltså: Ljusgrön järnsubstans, uppnäsa, var vid försvinnandet iförd väl desinficerade handskar av buffelhud, klänning med broderier i silke — och så naturligtvis, som Karl-Gerhard sjöng för några år sen — "med svandun uppå det vanliga lilla stället!"

Men låtom oss tala om trevligare ting. Som t. ex. om arbetet för vår tidskrift. Som vi förut meddelat har parollen "Slå ett slag för Status" ingalunda förklingat ohörd. För dagen kunna vi meddela, att Patientföreningen på Sandträskes

sanatorium beslutat att prenumerera på Status för alla mindre bemedlade patienter, som utskrivs från sanatoriet. Ett mycket gott uppslag som vi hoppas skall följas av flera patientföreningar.

Även i Stockholm har agitationen för tidskriften intensifierats. Bl. a. har — som vi förut nämnt — den nybildade föreningen för lungsjuka i Stockholm gått in för en större kampanj. Och resultatet börjar redan visa sig.

Då detta nummer går i press lyser solen över onda och goda och över allt Sveriges land — sommarsolen. Midsommaren nalkas och sedan kommer högsommaren. Under nuvarande konjunkturer ha vi ansett det lämpligast att samman slå juni- och julinumren i ett enda större häfte, och vi hoppas att våra läsare skall godkänna denna vår åtgärd.

Så att nu träffas vi alltså inte förrän i augusti.

En god och glad sommar och midsommar alltså. Och på återseende!

Red.

Det hände häromdagen

att en dam av hamstringsmostertyp kom in i livsmedelsaffären just som en av expediterna plockade ned konservburkar i en trälåda.

— Vad är det i dom där? frågade kunden.

— Tonfisk.

— Hur många burkar går det i en låda?

— Tjugo.

— Kan jag få en låda då. Vi äter så mycket tonfisk hemma.

— Jaha, gärna.

Så stod damen tyst en sekund och sedan frågade hon:

— Hur många tonfiskar är det egentligen i varje burk?

Krisen och de lungsjuka

INDEX STIGER I HÖJDEN,

livsmedlen bli dyrare och dyrare. Hur landets lungsjuka, som för sin försörjning äro beroende av fattigvården, under dessa omständigheter skola kunna skaffa sig den föda de behöva, är en gåta.

I Stockholm (och nu även i Göteborg) har fattigvården beviljat ett mindre dyrtidstillägg — ett exempel, som borde följas av alla fattigvårdsstyrelser i landet.

Göteborgskt.

— Vad kan man säga om en neger som bor i Sverige?

— ???

— Han känner sig som gulan i ett ägg.

— ???

— Han är ju omgiven av bara vita.

ALBIN: Är dansant

Sju sorters...

(Forts. fr. sid. 20)

I trädgården doftade syrenerna, hon kastade en blick mot bersån, och tankarna strömmade över henne. De kastade loss och drev bort över det stora havet: Var kunde han vara just nu?

Sakta och dröjande styrde hon sina steg ned mot bryggan.

De tomma fisktrumorna stodo ännu kvar och där satte hon sig liksom förra gången. Där var mycket folk. Musiken spelade den nya valsen: "På Nämndö fjärd", och där dansade skärgårdsfolk och sommargäster om varandra. Några studenter stodo i ett hörn och höllo utkik efter flickorna — de ställde sig litet avvaktande, skulle gärna ha velat dansa med skärgårdstösarna, men de visste att pojkarna härute inte voro goda att tas med. Så fingo de syn på den ensamma flickan, som satt däruppe på fisktrumman, en av dem tog mod till sig och gick och bjöd upp Kerstin. Hon tvekade ett ögonblick, men så tackade hon och sade ett vänligt nej.

— Men varför vill ni inte dansa? frågade han, när han märkte hennes tvekan.

— Jag måste gå hem, svarade hon — det är någon som väntar på mig.

Hon log ett svagt leende, vände sig om och gick raskt hemåt.

— Vad var det med den jätan? frågade studenten en av skärgårdspojken.

— Jaså hon — Kerstin — jo, hon har nog slutat att leka med karlar — det var bara en som lekte med henne — och nu sitter hon där med sin unge...

När Kerstin gick in genom trädgårdsgrinden, steg ett par becksvarta moln upp över de yttersta kobbarna i nordost. Hon tyckte att den lille skrek därinne, ryckte hastigt upp dörren och trädde in i kammaren med klappande hjärta. Men hon hade hört fel — när hon böjde sig över barnet andades det lugnt och sov gott.

Vem vet, tänkte hon — kanske kommer han tillbaka någon gång, hon hoppades alltjämt — så länge man hoppas, är man lycklig, hade hon själv en gång sagt. Och Kerstin trodde trots allt, att när kärleken en gång kommit, så bestod den. Hon tittade ut genom fönstret och såg hur pojkarna och flickorna par om par svärmade därute i halvdunklet. Ja, här satt hon nu och tittade på livet genom fönstret — det var hennes lott numera. Men hon kände märkvärdigt nog ingen bitterhet — all-

Jansson och geten

(Forts. fr. sid. 18)

han hade nått fram till båten och skulle till att skjuta ut den från land, hörde han en röst:

— Va i Jisse namn gör han? Å så han sir ut!

Han vände sig om. Ledandes med getabocken kom en ung, ganska fager och välväxt infödingskvinna. Hon stannade och stirrade med stora ögon på Jansson.

— Å han toki? Har han inget å ta på sej?

Då mindes Jansson sin nakenhet, skämdes, skuggade sig så gott han kunde och sade:

— Ädla jungfru! Jag är en skeppsbruten stackars man, som irrat omkring naken och hungrig i tre dygn. Förbarma er över mej!

Utan att svara vände infödingskvinnan ryggen åt honom, tog av sig förklädet och överräckte det åt Jansson med bortvänt huvud:

— Ta åtminstone på sej något, sade hon.

Och Jansson svepte förklädet om sin nakna lekamen.

Nu gick det lättare att samtala. Jansson beskrev sin förtvivlade belägenhet, pekade ut var hans båt låg i vassruggen och bad om transport dit. Infödingskvinnan talade om, att hon var enda dotter till hemmansägare Olsson i Fröklinta och att hon skulle över och hämta getabocken, för viken man just nu hade användning där hemma. Och därför hade hon kommit hit.

Så blev det så, att Jansson fick sätta sig i roddbåten och hålla i geten, vilken han dittills förbannat av allt sitt hjärta men numera älskade. Ty hade inte geten funnits till avhämtning, så hade kanske Jansson varit kvar på holmen ännu i denna dag.

Jaha, så var det egentligen slut på historien. Jansson kom ombord på sin båt, rakade sig, klädde sig, åt och hyvsade till sig. Och så stakade han sin båt fram till Fröklinta brygga, där han gjorde fast ordentligt, gick upp och tackade för hjälpen hemma hos hemmansägare Olson. Och det råkade vara just själva midsommarafton. Och då vet man, hur det går. Det fanns trolsk halvskymning, dragspel, dans på logen och så hemmadottern, vilken med illa dold förtjusning dansade dans efter dans med Jansson.

Som sagt — det gick som det måste gå en trolsk midsommarafton. Numera har hemmadottern flyttat till stan, heter fru Jansson och har det bra på alla sätt och vis.

Men Janssons båt är för länge sedan kaffeved.

raminst mot honom som övergett henne. Hon bara längtade efter honom. Kanske anade hon, att även han längtade, där han vandrade av och an på däck av den stora norrländska malmångaren, som just nu styrde in bland skären.

Nu skall jag gå ut och plocka sju sorters blomster och sju sorters gräs, tänkte hon, men den här gången skall jag inte glömma att lägga dem under kudden. Och så skall jag önska mig, att han kommer hem.

De mörka molnen hade drivit i väg, i stället låg det ett rosigt skimmer vid horisonten, och långt därute till havs hörde hon en ångare signalera efter lots vid Almagrundet. En egenomlig lyckokänsla genombälvade henne, där hon gick i det daggvåta gräset och plockade de sju blomstren och gräsen. Nu visste hon, att han skulle komma...

Hur sparar Ni bäst ?

Jo, genom att utnyttja Åhlén & Holms enorma inköpskraft, som giver de bästa kvalitetsvaror till bottenpriser. Studera vår nya stora Sommarkatalog, skriv efter den redan i dag. Den innehåller 12 000 varor till enormt låga priser.

ÅHLÉN & HOLM A/B - Stockholm 20

Insänd annonsen till Åhlén & Holm, Stockholm 20, i öppet kuvert, frank m. 5 öres frim. så sända vi Sommarkatalogen 1940.

Namn:

Bostad:

Postadress: N:r

PATIENTERNAS SPALT

Hälsning från Hålahult

Vitt som det ståtliga slott prinsar bebo uti sagor,
 Klätt med ett nytjärat tak, stålblått i solskenets glans,
 dolt av en susande skogs majestätiska, högresta furor,
 högt uppå Kilsbergens krön reser sig stolt Hålahult.
 Vilan och ron hava här tagit sin fridfulla bostad,
 fjärran den rasande värld, hägnad av susande skog.
 Fåglarna sjunga sin sång tätt vid mitt vidöppna fönster,
 ute från parken jag hör människors klingande skratt.
 Parkens rabatter som eld lysa, ty röda tulpaner
 slösande rikt ha satts ut innan jag ännu kom hit.
 Primula veris som guld glittrar bland björkarnas stammar,
 vitsippa smyger sig fram ända till sjukhusets väg.
 Fröding har sagt i en dikt: "Ljuvt är för skalder att sova".
 Ej är han skyldig till lögn då han det yttrandet fällt.
 Mångfaldigt skönare dock vilan må bli där naturen
 slösat sin grönskande prakt lika frikostigt som här.
 Runt om den mäktiga skog växer i sagogrönt dunkel,
 härlig att skåda uppå, ljuvlig att ströva uti.
 Även för den som ej fått "klöver" att ta under armen
 under en skogspromenad, skogen sin tjusning dock har.
 Mellan dess ståtliga träd sommarhallarna timrats.
 Vaggad till sömns av dess brus "tystan" man tillbringar där.
 Aldrig en vagsång så ljuv sjöngs oss i barndomens dagar;
 ingen må undra om då sömnen är drömfylld och ljuv.

Från Hålahults park: "Brudslöjan"

Alla de olika slag av krämpor vår sjukdom presterar
 tagas med omsorg om hand och kvickt vi kureras igen.
 Stendahl är fältherre bälld och Aminoff nämnes drabanten,
 som går i strid med den här bacillerna raskt ställa opp.
 Systrarna kämpa med mod som amazoner så käcka,
 ej må vi glömma för dem biträdens soliga kår.
 Mad, både möen och go, får man tre gånger om dagen,
 skulle vi klaga på den, dårar vi vore för visst!
 Böcker och blommor vi ha, livet är inte så tokigt,
 och genom radions lur, njuta vi härlig musik.
 Dymedelst denna min dikt hälsas den utvalda skara,
 som måste dela vår lott, avsides tagna en tid.
 Ej må vi sörja så djupt, mycket att glädja oss över
 skänks oss förvisso också i denna sorgliga tid.

E. H.

Glimtar från Kolmården

Det är förvånansvärt, vad vårsolen kan locka fram mycket.
 Jag tänker icke blott på grönskan i naturen utan även på den
 arbetslust, som den en solig dag väckte hos nöjeskommitténs
 mannar, då de skredo till verket med iordningställandet av golf-
 banan. Den fick länge ligga i vinteride, men nu är den klappad
 och klar och livligt frekventerad dagarna i ända. Ja, jag har
 själv också varit och spelat på den. I ett parti tillsammans med
 Johansson.

Det var en dag under mörkläggningen, jag träffade Johansson.
 Av en ren händelse — olyckshändelse skulle jag kanske säga.

FÖRENINGSSANNONSER

STOCKHOLM

F. L. I. S.

(Föreningen för Lungsjuka i Stockholm)

Expeditionen hålles öppen varje måndag

kl. 6—8 e. m.

Folkets Hus (Barnhusgatan 14, Rum K.,
 1 tr. upp i gathuset.)

Bliv medlem!

Jag lyfte på hatten och presenterade mig.

Jag hade just hjälpt till att sätta svart papper för fönstren och var på väg ut. I vestibulen var ett anslag uppsatt: "Obs. 4 trappsteg innanför dörren!" Då jag kom till trappsteg nummer två, kände jag, att jag hade ont i tummen efter dittryckandet av alla häftstift och tappade bort räkningen, tog ett steg, där jag inte bort taga något och ramlade framstupa. Just då uppenbarade sig Johansson och trampade mig, så att jag fick ont även i andra tummen. Jag svor tyst för mig själv samt lyfte på hatten och presenterade mig. I mörkret såg jag ingenting, och förmodligen inte han heller. Jag förklarade för honom, att det var absolut rena tillfälligheten, att jag gick på alla fyra, och efter ytterligare en stunds samtal hade jag också gjort klart för honom, att jag var fullkomligt nykter. Johansson var en mycket trevlig man och bjöd mig på middag, då jag blir utskrivet härifrån. Så kommo vi överens om att spela ett parti golf.

Vi hämtade klubbor och bollar och började vid bana nummer fyra. Den såg lättast ut. Johansson började. Första slaget höll han klubban bakfram men träffade ändå bollen, som tog riktning mot maggropen på en åskådare. Denne visade honom den rätta klubbföringen med resultat, att Johansson redan i åttonde slaget slog bollen rätt.

Så var det min tur. Jag samlade mig länge och väl, missade bollen men rev upp Johanssons ena byxben med klubban och höll på att bli diskvalificerad. I sjätte slaget fick jag in en full-

Bollen tog riktning mot maggropen på en åskådare.

träff strax ovanför vänstra ögat på Gustafsson, som låg i fönstret och såg på. Efter ytterligare fyra slag gingo vi till nästa bana. Då Johansson efter att ha siktat i två och en halv minut missade bollen och slog bort en kantlist till en av banorna, avbröto vi matchen för att tjuvträna utan åskådare.

För två veckor sedan lade jag definitivt upp med golfspelet, emedan någon påstod, att jag saknade anlag.

*

Häromdagen träffade jag en kvinnlig kollega, som påstod, att jag var oartig, ty jag lyfte inte på hatten var gång, jag mötte henne. Jag kände mig djupt förolämpad, ty jag har från min tidigaste barndom fått lära mig vara hövlig mot mina medmänniskor. Men ska det nu vara nödvändigt att lyfta på huvudbonaden varje gång, man möter en person, som man kanske träffar tio, femton gånger om dagen. Räcker det inte med en vänlig nick? Eller skola vi kanske lancera det råd, som givdes i Grönköpings "Takt och ton" att hälsa: God dag för första gången! God dag för andra gången! o. s. v.?

*

I måndags hade jag tandvärk och beklagade mig för en herre, med vilken jag var i samspråk. — Ja, ni är lite svullen i ansiktet, sade han. Och det gjorde inte saken bättre, ty jag visste, att jag inte var mera svullen än vanligt, och jag kan ju inte rå för, att jag ser sådan ut. Jag tog upp en fickspegel och tänkte opponera mig, men så tyckte jag, att det kunde få vara betalt för det jag sagt åt honom dagen förut. Det var rätt fatalt. Jag sade till honom, att jag tyckte, han var rolig med sitt läspljud och sin lustiga dialekt och frågade, vem han imiterade men fick då veta, att han hade talfel. Ja, livet är fyllt av fataliteter och penibla situationer.

Rono.

Brev från Sundsvall

Sundsvall, och Norrland i övrigt har hittills nästan lyst med sin frånvaro i Status spalter. Nu skall vi emellertid kasta alla mindervärdighetskomplex överbord och träda fram i rampljuset samt försöka ge några glimtar från vår landsända.

Jag kan för dagen inte lämna någon historik över Länssanatoriets i Sundsvall uppkomst och utveckling. Vårt sanatorium har som många andra påbyggt och utvidgats efter tidens växande krav och behov.

Här finns plats för såväl "stora som små barn", då sanatoriet efter sista utvidgningen även räknar en större barnavdelning. Patientföreningen heter Patienternas Understödsförening, för korthets skull vanligen benämnd P. U. F. Den är ansluten till Riksförbundet och har varit representerad vid såväl kongressen sommaren 1939 som vid senaste årsmötet.

En nöjeskommitté finns naturligtvis och den ser till att den andliga kosten blir både lättsmält och rikhaltig. Patienterna ha en rymlig samlingshall till sitt förfogande, som också kan användas som biokal. En radiosändare finnes även så att sängliggarna kunna också få del av musikprogram och dylikt. Stadens och det intill liggande folkrika distriktets förmågor lämna villigt och glatt för att inte tala om till stor del gratis sin medverkan till vår trevnad. Undertecknad, som träffat en del så kallade "långliggare", vilka vistats på många olika sanatorier, förs — enligt deras utsago — påstå, att Sundsvalls sanatorium står i särklass såväl ifråga om rena nöjen som mera ideellt betonade program. Vad detta betyder för oss sjuka behöver vi knappast orda om.

Här kan vi inte tala om den "Babels förbistring" i form av olika tungomål och "nationaliteter" som sign. "Rej" i sin Hesslebykrönika i majnumret skildrade. Vi äro alla norrlänningar, men om det någon gång händer att det kommer hit några "utbölingar" från sydligare nejder, brukar de i regel trivas bra bland oss även om de ibland morra över vårt stränga klimat. Förhållandet mellan läkare, personal och patienter kännetecknas i stort sett av ömsesidig förståelse, och om det någon gång råkar bli någon "fnurra på tråden", brukar det reda upp sig till samtliga parters belåtenhet.

Sommaren, länge väntad och efterlängtd har gjort sitt intåg också hos oss. Sign. själv, som efter sin utskrivning bytt ut sin titel patient mot den kanske bättre klingande benämningen konvalescent, har själv vid ett besök övertygat sig om saken. Gräsmattorna kring sanatoriet ha nu fått den rätta nyansen. De grönmålade sofforna, som uppenbarar sig, när värmen kommer, ha enligt vaktmästarens valspråk "allt för patienterna" satts ut i parken, till patienternas fromma och bekvämlighet. Ett nät av goda promenadvägar omslingra området, inbjudand till strövtåg i den typiskt norrländska terrängen med gran, tall och björkskog i skön och behaglig omväxling.

"Klövringen" har alltså alla förutsättningar att få en god, för att inte säga rekordsäsong. Sängliggarnas egen speciella klövringsmetod, den så kallade "fönsterklövringen", förtjänar kanske i detta sammanhang ett eget kapitel. Om man en solig sommar dag går lite tyst och obemärkt på behörigt avstånd utanför "sanatet" kan man få se denna klöverodling i sin allra rikaste utveckling. De kvinnliga patienterna i sina kulörta morgonrockar sitta likt stora sommarfjärilar upplugna i fönstren, med sina förföriska blickar riktade mot våningen ovanför. De manliga kollegerna kunna naturligtvis icke motstå dylika lockelser, och snart är fönsterklövringen i full gång. Kommer så någon syster av en händelse på rond kan hela den vackra tavlan försvinna som genom ett trollslag, men så fort "faran" (system) avlägsnat sig, är leken i full gång igen. Sådan fönsterflirt kan många gånger vara inledning till "större och allvarligare händelser", om man så får uttrycka sig. Då jag nu talat om

sommaren och därmed förknippade sommarsymptom, kan det ju vara lämpligt att som avslutning på dessa glimtar önska Status läsare en trevlig sommar. Och så sända vi en hjärtlig hälsning från oss här i Sundsvall.

"Solo"

Från St. Ekebergs horisont

Artisteri

Midsommar, o ljuvliga tid! Tänk er förtjusande läsarinnor och ärade läsare, denna s. k. spontana poetsvada, ändrad och förvrängd i oändlighet, till dess det blir lika svårt att få ännu en variation, som det är att tippa tretton rätt! Då först förstår ni en stackars diktares djävulska kval när han, betagen av sommarens rusande skönhet och eventuella kärleksgriller, skall skriva ett poem till de ljusa nätterna och all den ljusa farligheten däri. Alltså: skjut ej på midsommarpoeten; han gör så gott han kan.

From sound to things, för att nu tala utrikiska, så har vår berömda poet (in spe) ävenledes skrivit en del vackra och tänkvärda saker i sommarvärmen. Hans senaste alster har just dumpit ned på mitt skrivbord i och för benäget genomläsande. Av allt att döma har den unge mannen umgäts nästan väl mycket med naturen. Inte så, att han blivit en allt för hängiven naturalist, fast mer så, (detta är endast ett antagande; det kan bero på annat!) att de förrädiska solstrålarna i allt för stor utsträckning träffat ett visst härför överkänsligt organ (utan mössa!) kan, som sagt, annars inget ofördelaktigt om vår specielle poet heller — han gör så gott han kan!

Det är emellertid icke endast poeter, som gripas av alla de skönhetsmoment som i denna härliga tid ligga för våra fötter. Nej, de fria konsternas utövare gå mot ett uppsving vars make man endast kan skåda "då gräs och grönska grov". Jag tänker nu närmast på våra målare och tecknare. Härordagen blev jag i tillfälle att fröjdas åt en liten ut sikt från den så berömda "Trollsjön" utförd av — ja, jag skall för säkerhets skull inte göra några avslöjanden; man kan ju aldrig veta vad kverulanta personer kunna hitta på om de till äventyrs skulle ha andra åsikter än undertecknad. Ett är dock säkert: den kollektion av porträtt på de mest kända honoraries, som av ifrågavarande artists skarpa öga och säkra hand skapats, kan ingen kverulant i världen kritisera, utom om han möjligen råkat fastna "på plåten" själv.

En annan krumelur — som, jag har hört det på omvägar, är inregistrerad som reserv för "Hesa Fredrik" i den händelse denna skulle strejka i ett kritiskt ögonblick — hör också till de sorglösa bohemernas skara. Hans grandiosa modellstudier

Patienternas Förening

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Otto Elmgrens A.B.

L:a Nygatan 19

Stockholm

Drick och njut av HERMES KAFFE —

Kaffet där kvalitén är högre än priset
och smaken huvudsaken.

Ombud antagas.

Åberopa denna tidning.

KAFFE A/B HERMES
Liljeholmsvägen 4 - Stockholm 9
Tel. 45 10 02, 45 10 45, 45 12 32

skulle få den mest inbitne ungarl att tänka på att giftermål, etc., kanske inte vore så dumt ändå. Åtminstone inte på skoj — man finge väl göra så gott man kunde!

Alla goda ting äro ju tre. Om man nu utväljer dessa tre ting bland våra artister kommer de att representera: dikt, musik och grafisk konst. För att fullfölja skildringen av denna trio, må här fastslås, att vi på senaste tiden begåvats med en ensemble synnerligen kompetenta ljudsproducenter. Dessa, som med förbluffande energi exekverar allt från den vildaste ultrahot till bä bä vita lamm har naturligtvis, såsom det anstår känsliga konstnärssjälar, även gripits av årstidens tjustring. Inte så, att de kollektivt blivit förälskade (det blir medlemmarna enskilt! Det är annat det än på Upplands Väsby! Inte sant Åkis?) men man blir lite drömmande och förströdd så där i största allmänhet. Gör ett litet felgrepp då och då, medan blicken hänfört flyger på osynliga vingar ut över den blommande nejden, ler urskuldande, sänder efter amerikanska "song books" så det hela blir lite svårare, etc., etc. Man gör ju ändå så gott man kan.

Men vad göra sådana små bagateller, då det ändå är midsommar, med sol ute och sol inne, för att än en gång tala som poeten. Detta, medan körsbärsträden blommar, så de likna stora vita snöfläckar i den solbelysta, mättade grönskan. Medan tecknaren söker ständigt nya offer, musikern spelar "Deep purple" baklänges och poeten skriver i sitt anletes svett en dikt på det icke knyckta temat, midsommar, o ljuvliga tid. . .

Tall.

Hesslebyrapsodi

Myggtid. Ett envetet surr som av en mindre autogiro väcker mig ur min snarkningsfyllda sömn. Var är odjuret? Jaktinstinkterna vakna. Där sitter det mitt på örngottet. Ett välriktat slag och en lång och framgångsrik blodsugarbana är ändad. Är jag den ende, som inte sover? Nej, från salen bredvid stiger ett sakta mummel. För att citera en av Hesselbypoterna, som har ovanan att misshandla Rydberg:

*Hesselbynattens sömn är hård,
myggorna surra och stimma.
Nattsyster, som har oss i sin vård
slumrar i midnattstimma.
Månen vandrar sin tysta ban.
Vinden susar i fur och gran
och i antennen på taket.
Endast C 7 är vaket.*

Vad kan man prata om därinne? Ja, kanske gäller det krocketspelet, dess olika finesser och tricks. Många av patienterna äro passionerade krocketspelare, som ägna en stor del av sin tid åt förkovring i den ädla sporten. Kanske gäller det klövringen, ett gammalt men ändå alltid nytt samtalsämne. Just nu står klövringen liksom klövrerna i blomning, och för att i någon mån uppmuntra den vällovliga näringen har en ny firma bildats, A.-B. Klövertjänst. Dess direktör och disponent tillhöra båda den högadliga ätten Johanson och äro friherrar d. v. s. de äro ej själva engagerade i klövringen, men sakna därför ej erfarenhet inom branschen.

Apropos firmor så har en förut väl inarbetad firma upphört att existera nämligen A.-B. Klemminger & Sohn. Denna firma hade specialiserat sig på fotografering och framkallning samt kopiering av film och har haft stor framgång i sin verksamhet till nytta och nöje för oss alla. Men nu har både kamrern, den av alla hesslebyiter välkände lustigkurren Klemens, och direktören Klemminger rest ifrån oss. Om den sistnäm-

de sade Sohnen, en av sanatets yngre patienter, att han var värre än de flesta, ty han efterlämnade vid sin avresa icke blott klöver utan även son. Det bör här, för att förtydliga det hela, påpekas, att Sohnen på intet sätt står i släktskapsförhållande till direktören.

Då Klemens skulle lämna sanatet och var nere på slutundersökning lär följande samtal ha utspunnit sig mellan honom och överläkaren, som också är en man med sinne för livets humoristiska sidor:

K: *Får jag meta?*

Ö: *Ja, om det inte blir för stora fiskar.*

K: *Får jag simma?*

Ö: *Nej, det kan jag nog inte tillåta.*

K: *Får jag jaga?*

Ö: *Nej, det är för ansträngande.*

K: *Men får jag ha julgran då?*

Ja, det hade inte överläkaren hjärta att neka honom.

Originalen ge sig iväg ett efter ett och till slut blir det bara vi vanliga dödliga kvar. Tobias, allas vårt original nr 1 har rest och likaså Bruhner, redaktören för vår tidning, Klöverbladet.

Lokalradion har varit mycket aktiv på sista tiden. Under grammofontimmarna har den ohängde hallämnen kommit med en del avslöjanden av delikat natur. Så har K. H. K., Klöverhatarklubben dragits inför offentligheten. Denna sammanslutning har dock på sista tiden fört en mycket tynande tillvaro och har i dagarna självdött i brist på näring. Den ende, som fortfarande är trogen dess principer är K. H. K. H. K., Hans Kunglig Höghet Klöverhatarkungen, som vandrar genom sanatets dagrum försjunken i djupa tankar över skaldens ord:

*O, kvinna, kvinna, Fritiof sade,
den första tanke Loke hade,
det var en lögn och han sände den
i kvinnoskepnad till jordens män.*

Förslag till inköp av nya grammofonskivor sitta, när detta skrives på anslagstavlan nere i vestibulen. Skivarkivet skall nämligen få en tillökning på ett tjugotal skivor och alla äro angelägna att få sina önskingar uppfyllda. Jazz och klassisk musik i behaglig blandning, Paul Whiteman och Berlins Philharmoniker, stå på önskelistan.

Och just nu tränar man hårt till den stora kabaret, som skall gå av stapeln här om någon vecka. Pluto, dragspelsvirtuosen föreningspampen m. m. springer omkring och ordnar som en liten hustömte, man sjunger och repeterar sketcher, och sanatets artister stå i för fullt med scendekorationerna.

H. P. U. understödsföreningen, har haft sammanträde. En del nyval ha förrättats och ett förslag har uppkommit om att teckna försvarsobligationer. Man diskuterade hit och dit, men utan resultat. Ordföranden skyllde på föreningstekniska svårigheter, men det stora hindret var nog en allmän ovilja att ändra på redan inkörda vanor. Nog tycker man, att det i tider som dessa skulle gå att bryta med byråkratiska stadgar till förmån för landets försvar och vårt eget bästa!

Annars är livet här lagom lugnt och dåsig. Inte ens springbrunnen framför sanatet orkar springa. Vattnet står stilla och lugnt och "de frustande kaskader" som annars om somrarna ha visat tydliga tendenser att sträva upp mot de ulliga molnen ha i år slagit sig till ro. Vattnet blommar.

Stickan.

*
BREVLÅDA. Sign. E. H., Hålahult torde för redaktionen uppges sitt namn så att honorar kan utbetalas!

Besvärlig vår

AV
HELMER GRUNDSTRÖM

Per Iljasson gick och krokade på sina sumpiga utägor. Han var gammal och sur. Det fanns inte mycket han kunde glädjas åt här i livet. Och ändå borde han ha anledning.

Gården var visserligen inte stor. Men den var skuldfri. Gummman var förstas krasslig och ansatt av gikt, men det var något man fick ta som det kom. I gengäld hade han två välskapade och friska barn, Tomas och Elna. Tomas var tjuvu år; han var på exercisen. Elna var nitton. Hon var hemma.

Både behövdes hemma; det var inte fråga om det. Och just nu var det olägligt att Tomas var borta. Det var mycket att stöka med fram på vårkanten.

Han stannade, tittade bort mot Johannessons, grannen. Det var rackarn så storstugan lyste grann i solen. Lite för röd.

Per Iljassons blick blev vass och bitter. Han var inte nöjd med utvecklingen. Den flög förbi. Och han följde inte med.

Det var förstas inte så dumt heller med den röda färgen. Och kom Elna dit som husmor hade hon glädje av det. Inte tal om annat. Och Tomas fick göra som han ville då han övertog gården.

Plask, plask. Det var hundan så vått. Tur att han hade gummistövlar. Annars skulle han blivit genomvåt.

Han fortsatte, småmuttrande för sig själv.

Det var sent då han kom tillbaka. Han hade gjort en lov i skogen, sett ut hässjevirk och åtskilligt annat. Skymningen låg blå och förtätad över byn. Han stannade på vedbacken, söp in vårluften, följde några vildgäss med blicken. En ofrivillig suck undslapp honom. Så hajade han till. Var det inte Elna som stod där bak bryggstugväggen? Jo. Men vem pratade hon med? Halvar förstas. Men det var inte riktigt likt Halvar.

Per Iljassons nyfikenhet var väckt. Han gick tyst, som en brottling, rundade storstugan, smög bort till bryggstugan, kröp efter väggen. Nu var han inte längre från än han kunde urskilja deras röster.

— Du vet ju hur pappa är, hörde han Elna säga.

— Jo visst, svarade en karlröst som han hade svårt att placera. Men han får väl ge med sej, han som alla andra fått göra.

— Då känner du inte pappa.

— Gör ja inte?

— Inte riktigt. Du förstår, han har satt sej i sinnet på att ja ska ta Halvar. Men det gör ja inte. Det vill inte Halvar heller, vad det beträffar.

— Nå, men då så.

— Du ska tänka att ja är inte myndig än.

— Nej, men vi lever väl inte i medeltiden heller.

— Inte långt ifrån. Du ser hur här är. Inte en röd färgklick på en vägg. Inte ens slättermaskin. Allt är förfallet. Ja skäms så ja kan knappt se folk i ögonen. Jämt och samt får jag höra att Per Iljasson är så snål att han vänder tjugufemöringen fyra gånger innan han släpper den från sej. Vad tror du ja får fast ja går hemma? Det är knappt det räcker till en billig klänning.

— Det är ju fruktansvärt.

— Ja, där ser du.

— Men ja ska prata med honom.

— Nej, Elof, gör inte det. Då blev vi olyckliga båda två.

Det klack till i Per Iljasson. Jaså, det var Elof Jansson. Den där fattiglappen. Som satt på ett skogstorp och inte hade mer än vad han gick och stod i. Gubben knöt nävarna och flyttade sig en bit närmare. Nu såg han dem. De stodo rätt nära varandra. Elof stödde ena armen mot väggen. Elna fingrade på en av hans bussaronknappar. Det kittlade i Per Iljassons fingrar. Men nyfikenheten var starkare. Han ville veta mer. Detta var något nytt för honom. Han hade aldrig kunnat tro Elna om något sådant. Det var slyngelaktigt.

— Nå, vad är det för uträkning med att du ska gifta dej med Halvar då? frågade Elof.

— Det vet ja inte.

— För att Johannessons är en stor gård?

— Nej då.

— Jo. Tror du inte ja förstår?

— Det kan ju hända. Men det är avskyvärt. Ja är väl ingen handelsvara heller.

— Men varför river du inte i? Och säger ifrån?

— Ja, det går an att säga. Men det är inte så lätt för pappa heller. Mamma är sjuk, som du vet. Ja tror inte pappa vet att hon blir sämre. Han går bara opp i sitt. Och nu är Tomas borta. Kunna vi inte vänta tills han kommer hem?

Det var tyst en stund. En mycket lång stund. Så kom det dröjande:

— Ja, vi göra väl det då.

— Och nu måste ja gå in, sa Elna. Du förstår, mamma kan behöva mej.

— Ja, adjö då.

Han slog armarna om henne och slöt henne i sin famn. Då kunde Per Iljasson inte styra sig. Med några brådskande steg var han framme hos dem.

— Vet du inte hut, lymell! väste han och högg Elof i armen. Ungdomarna släppte varandra. Elof snurrade runt.

— Jaså, det är far själv som är ute och stövlar, sa han.

— Jag ska stövla dej ja! grymtade Per Iljasson. Din sakramenskade odåga, som går här och smyger och kucklar med jäntan fast du vet att du inte har ett öre på fickan! Hut och hem!

— Men pappa då, utbrast Elna och gick emellan.

— Pappa! Pappa! In med dej! Och det på rippet!

— Ja, ja ska gå.

Det låg förtvivlan i hennes röst. Då hon svepte förbi Elof viskade hon:

— Gå du också. För min skull.

Hon försvann in, men de båda karlarna stodo framför varandra, som ett par stridstuppar. Per Iljasson skälvde som i frossa. De ord han sökte hittade han inte. Slutligen fick han fram:

— Gå!

— Ja, hur som helst, svarade Elof. Han svängde om och gick raskt bort över vägen. Per Iljasson stod kvar, utom sig av ursinne.

Men slutligen gick även han in.

Tidigt nästa morgon gick Per Iljasson bort till Johannessons. Han upptäckte Halvar vid vedboden och fortsatte bort till honom. Halvar var sysselsatt med att tälja ett skälträ.

De hälsade och Halvar fortsatte med sitt arbete. Per Iljasson tittade på. Men hans tankar dväljdes någon annanstans.

— Du har inte varit hem på ett tag, började han.

— Nej, svarade Halvar, det har inte blivit så jag gjort det. Nu, då Tomas är borta.

— Nä nä. Men — hm — ja är ju alltid hemma.

— Jo, det förstås.

Nu kunde Per Iljasson inte förstå sig längre.

— Hur är det mellan dej och Elna egentligen? for han ut.

Halvar såg förvånad upp.

— Är? Vad skulle det vara?

— Jaså! Vet du inte att Elof, den ohängda odågan, smyger omkring där om kvällarna?

— Nej. Jaså, gör han det? Men det angår ju inte mej.

— Gör det inte?

— Absolut inte.

Per Iljasson ilsknade till.

— Gick inte du och Elna i sällskap förra hösten kanske?

Halvar såg undrande på honom.

— I så fall var det en enda gång, svarade han. Då vi hade samma väg. Men annars har det inte varit något.

— Jaså. Det har inte det?

— Nej då. Och om ni absolut vill veta det så ska jag och Anna Stenlund förlova oss till pingst.

— Va?

— Ja, jag tänkte inte låta det komma ut i förväg. Men eftersom det blev pratat så.

Det glimmade ondskefullt i Per Iljassons blick. Ett skarpt ord vilade på hans tunga. Men det slank ner. Utan att säga något mer svängde han på klackarna och pallrade hemöver.

Elna var i la'gärn. Och det var tur. Johanna sov. Per Iljassons blick fastnade på ett brev som låg obrutet på bordet. Han tog det, vände på det, fick fram glasögonen. Det var från Tomas.

Per Iljasson läste sakta och grundligt. Inte bara en utan två gånger. Slutligen blev innehållet klart. Som stucken av en geting for han upp ur stolen.

— Satanas! for han ut.

Johanna vaknade, satte sig halvt, men sjönk ner igen. Gikten ansatte henne.

— Vad är det? frågade hon med pipig och jämmerlig röst.

— Det är Tomas. Kan du tänka dej. Han kommer inte hem. Han har fått plats i sta'n. Förebrår mej för allt möjligt. Liksom jag inte har trälät och slitit för honom. Jo, det är tacken!

Han rev åt sig mössan och smet ut. Dörren slog hårt igen efter honom.

— Hå hå, ja ja, suckade Johanna undergivet. Hon både förstod och inte förstod vad det var fråga om.

Hela dagen arbetade Per Iljasson i skogen. Han hade ingen mat med sig. Och han kände sig inte hungrig. Han var som ett sårat vilddjur. Som en rasande gick han löst på ungrarna, fälde dem, barkade och kvistade. Stängerna drog han hop i res för att de skulle torka. Då det var färdigt högg han stängselvirke. Det ena följde det andra. Han var blind för omgivningen. Hela hans föreställningsvärld var slagen i bitar. Allt var upp och ner. Vad hade han gjort eftersom han straffades så?

Efter hand tog ålderdomen ut sin rätt. Han lugnade av. Och då han sent på kvällen sakta gick hemåt hade raseriet efterträtts av en maktlös resignation. Tomas skulle stanna i sta'n. Vem skulle då sköta gården? Halvar var på väg att förlova sig med Anna. Och Elna och Elof småtisslade bak hans rygg. Gumman var sjuk. Och själv var han gammal.

Det var en slagen och förkrossad Per Iljasson som denna kväll steg över tröskeln och satte sig vid grötbordet. Och då gjorde han en reflexion som förvånade honom.

Våren var här.

Ja, den var verkligen här på allvar.

Han sneglade mot Johanna. Men hon låg med halvslutna ögon. Blicken gick vidare till Elna. Hon stod med ryggen åt honom, sysselsatt med separeringen. Han väntade, för att se om hon skulle möta hans blick. Men hon undvek den. Med blossande kinder drog hon veven.

Per Iljasson återgick till gröten. Något tungt och konstigt molade i hans bröst. Han visste inte vad det var. Ville inte veta det. Det var som förbannat alltsammans!

LITTERATUR

Hårfärg och tuberkulos

Dr Bernhard Aschner: Läkaren och ditt öde. (304 sidor). Natur och kultur. Pris kr. 8:50. Inb. 11:—.

På bokförlaget "Natur och Kultur" har nyligen utkommit ett märkligt arbete i den nu så populära "läkareboksgenren" — "Läkaren och ditt öde" av den tyske läkaren dr. Bernhard Aschner. Boken är märklig framförallt därför, att dr. Aschner däri går till storms mot hela det fundament av nu dominerande metoder inom medicin och kirurgi, som uppbyggts under de senaste årtiondena. Han förkastar all den medicinska dogmatik, som vi vant oss vid att betrakta med vördnad, och han vill i stället en mera personlig läkekonst, som inte är enbart beroende av den moderna medicinska forskningen. Specialisering, operationsteknik, hormonerapi, medikamenter väger här lätt i vågskålen. Homeopati, "folkmedicinen", mycket sådant, som den moderne läkaren betraktar med skepsis, får däremot dr. Aschners erkännande. Vegetarianen har inte heller någon frände i denne "revolutionäre" författare, som i stället för råkost ordinerar en väl saltad och pepprad bifstek med en kopp starkt och rykande kaffe efteråt!

För en lekman och icke medicinskt kunnig recensent är det givetvis inte möjligt att bedöma värdet av denna bok ur vetenskaplig synpunkt. Vi måste nöja oss med ett kort referat. Vad som för anmeldaren är av stort intresse är bl. a. kapitlet om "Kroppsbyggnad och människokunskap". Psykologer och psykiatriker ha som bekant redan länge ägnat denna fråga stort intresse. Man har konstaterat att de smalvuxna äro disponerade för ungdomsvansinne (dementia praecox) och de tjocka för manisk-depressiva sinnesrubbningsar. Denna indelning är urgammal, säger Aschner, ty "redan i de gamla sanskritverken indelas kvinnorna i gasellar, hindar och elefanthonor och männen i harar, hingstar och tjurar."

Men snart — säger författaren vidare — tillskrevs dessa kroppsbyggnader även en medicinsk betydelse. Redan Hippokrates skilde på en mager och lungsig samt en bred, satt typ med disposition för slaganfall. Numera vet varje människa, att lungsoten mest angriper ungdom upp till ungefär 30 år och att slaganfall är en sjukdom, som tillhör den högre åldern.

Dr. Aschner går även in på ärvtligheten och påvisar att det finns familjer där kräftan är ärvtlig, s. k. kräftfamiljer. Dessa äro alla mörkhåriga, i allmänhet t. o. m. svart- eller rödhåriga och ofta med brunett hy.

Blonda och ljusögda människor däremot ha inte bara känsligare hud än de mörka, de ha även känsligare slemhinnor. Tuberkulos ex. får ett helt annat förlopp hos en ljus än hos en mörk.

En anmeldare i D. N. har betecknat dr. Aschners teorier om hår- och ögonfärgernas betydelse för karaktär och hälsotillstånd som "befängt och naivt". På detta svarar bokens översättare i en insändare i samma tidning bl. a.:

Sveriges flagga — ny lyxblankett

Genom Sv. Nationalföreningens försorg har till alla telegrafstationer utsänts en lyxblankett, Lx 15. Den återger bilden av Sveriges flagga mot en ljus sommarhimmel, alltså en bild av högsta aktualitet i dessa dagar.

Den nya blanketten tjänar samma gäneliga syfte som alla de andra, nämligen att skaffa medel till kampen mot vår ungdoms farligaste fiende tuberkulosen. Under nu rådande förhållanden har som bekant Nationalföreningen ansett sig böra på sitt program upptaga en särskild form av understödsverksamhet, nämligen bidrag till i militärtjänst inkallade familjer, som stå under dispensärens tillsyn, d. v. s. där någon medlem har tuberkulos. Dessa bidrag äsyfta att genom kostförbättring höja motståndskraften mot tuberkulos hos barn, klena personer och blivande mödrar.

Det skulle alltså vara befängt att tro på ett samband mellan t. ex. hårfärg och karaktär; kroppens pigmentering skulle inte ha något med konstitutionen att göra. I själva verket vore det egendomligt om det intima samband som existerar mellan alla delar av den levande organismen skulle vara brutet just på denna punkt. Folktron har alltid haft klart för sig att färgen på hår och ögon har något att berätta om karaktären. Angivandet av hår- och ögonfärg är inget oviktigt led i romanförfattarens karaktäristik av sina personer. Men det är inte bara folktron och de skönlitterära författarna som betrakta pigmenteringen som en högst betydelsefull faktor i karaktärshänseende. Även en rad rent akademiska medicinska forskare bekänna sig till samma uppfattning, exempelvis professor L. R. Müller och professor Julius Bauer i Wien. Enligt Schmidt skulle kombinationen brunt hår och rött skägg vittna om disposition för vissa former av buktuberkulos. En rad franska forskare ha framhållit det eventuella sambandet mellan rödhårighet och tuberkulos, respektive elakartade former av tuberkulos.

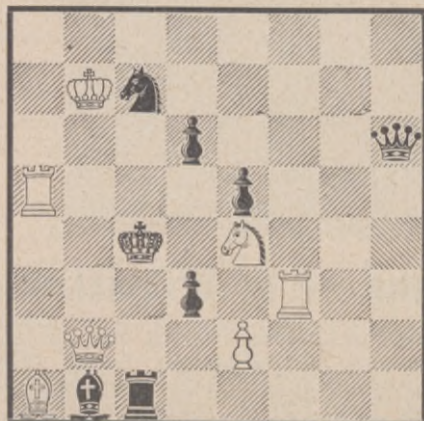
Ovanstående har återgivits därför, att det säkerligen intresserar våra läsare. Som vi förut framhållit, tillkommer det icke oss att döma i denna meningsskiljaktighet. Däremot kunna vi försäkra, att dr. Aschners "Läkaren och ditt öde" är en utomordentligt fängslande bok — och säkerligen också en nyttig bok.

J. S—n.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

PROBLEM n:r 51. P. Riera.

Matt i två drag.

PROBLEM n:r 52. R. Braune.

Vit: Kg1, Lc3, d1, Sc5, f4, Bb3, c2, d3, d4, h2.

Svart: Ke3, Dg8, Bf5, g2.

Matt i två drag.

PROBLEM n:r 53. W. v Holzhausen.

Vit: Ka1, Td7, e6, Sd6, e1, Ba3, a4, f7, Svart: Kc5, Dg8, La1, Sa2, c1, Ba5, c3, c4, d2, h2.

Matt i två drag.

LÖSNINGAR: N:r 46: 1. Dc3. N:r 47: 1. Dh6. N:r 48: 1. Lb1, f1d. 2. Db7. 1. —, Sb8, 2. Dd7. 1. —, Se7. 2. Dxe7. 1. —, Sf6, 2. Lxf6, N:r 49: 1. Dg6, fxf6, 2. Sd2. 1. —, d2, Kxc4. 2. Dxf7. 1. —, Sh6. 2. Dxf6. N:r 50: 1. Sh6, Kxh6. 2. Txf6, Kxh5. 3. Kf5. 1. —, Kh8. 2. Txf6, Kh7. 3. Sf6. (2. —, g3. 3. Tg4).

Malmgren, Tierp, två i IFSB:s förbundsmästerskap

I IFSB:s (Internationella korrespondenschackförbundet) mästerskapsturnering 1939, vilken han slutspelas innan det rådande krisläget inträdde, utgick dr Adam såsom överlägsen segrare med tolv poäng av fjorton partier. En mycket vacker och hedrande insats gjordes av Malmgren, Tierp, som kom närmast före

Schwind och Szigeti, föregående vinnaren. Av de övriga svenskarna belade H. Brynhammar, Kiruna, samt E. Löfqvist, Uppsala, 7:de resp. 9:de platserna. Här nedan ett parti från turneringen.

Spanskt parti.

M. Seibold, Aalen. H. Malmgren, Tierp.

1. e4	e5
2. Sf3	Sc6
3. Lb5	a6
4. La4	Sf6
5. 0—0	S:e4
6. d4	b5
7. Lb3	d5
8. d:e5	Le6
9.De2	

Seibold som är bland de största kända av Spanskt parti, väljer här den allra modernaste fortsättningen.

9.	Le7
10. c3	Sc5
11. Lc2	d4
12. Td1	Lc4
13. De1	d3
14. De3	De8!

Endast med detta drag undgår svart att få det sämre spelet.

15. Lb3	L:b3
16. a:b3	S:b3
17. De4	

Verkar vid första påseende synnerligen starkt, men är i själva verket en olycksbringande manöver.

17.	0—0
Vederläggningen	
18. D:c6	S:a1
19. T:d3	Sb3
20. Td7	S:c1
21. T:e7	Df5!

Vinstdraget. Resten av partiet fordrar inga kommentarer

22. Sbd2	Se2†
23. Kh1	Sf4
24. Se4	Tad8
25. h3	S:h3
26. Kh2	Sf4
27. Sd4	Dg4

Uppgivet (Anm. av H. M.)

— Hörnu, hur många glas öl dricker ni egentligen om dagen på ett ungefär?
— Tja, så där en fjorton, femton antag jag.
— Hemskt — jag skulle inte kunna dricka så mycket vatten en gång
— Inte jag heller.

*

— Här ska inte nämnas några namn, skriver soldatbladet "Gotland", och inte avslöjas några militära hemligheter — faktum är i alla fall, att pappan är major och sonen fänrik. Så var det stor manöver en dag och majoren sände fänriken med en order till en av de kommanderande kaptenerna. Fänriken cyklade i väg och utträttade ärendet på följande sätt:

— Jo, kapten, det är hälsning från pappa, att kaptenen skall göra en kringgående manöver.

Kaptenen blickade ned från sin häst, gav den unge fänriken ett ironiskt ögonkast och frågade:

— Vad sa' mamma då?

Samtal i hiss.

Den gamla damen: Blir ni inte sjuk av att åka upp och ned i hissen så här hela dagen?

Hisspojken: — Jo.

— Är det rörelsen nedåt som är värst?

— Nej.

— Rörelsen uppåt då

— Nej.

— Kanske då hissen stannar?

— Nej.

— Men vad är det då?

— Frågvisa kärringar.

Vågrätt:

1. I omslag.
6. Gör den ensamme vid flygeln och de tjugutva på fotbollsplanen.
11. Den som man förgäves söker maken till.
12. Sådan bör man inte uppträda på en sådan.
14. Bruka ta ut sin rätt.
15. Kan man både sjunga och ge.
16. En storm, som har bråttom enligt den gamle geografilärarens definition.
18. Nätt opp det värsta i syntaxen.
19. Skönt att ha, om talet framför är stort.
20. Om de äro ett blir resultatet vanligen minst tre.
21. Kanske bruten.
23. Menar departementskonferensprotokollssekreteraren, när han skriver "bemäktiga sig".
24. Kan man göra med det mesta, bara man har pengar.
26. Brukar det finnas åtminstone ett par hundra tusen i ett trähus.
28. Är den egendom ni har.
29. I halsen, av glas eller av gråt.
31. Är den goda hustrun och den onda liktornen.
33. Ytterst.
34. Är säkert er förstfödde, även när han drar ned kaffeservisen i golvet.
35. Dagens tunga.
36. Troligen det försmädligaste av alla ord.
37. Okammad, med nedkippade tofflor och skrynklig kamkofta, Hu!
39. Inte flera.
41. Utan spänst.
43. Sn.
46. En av de äldsta av de gamla gudar.
48. Tung symbol men bra att bära med.
50. Skrattade på norska.
51. Har ett stadgat rykte för flit.
52. Fenris.
54. Fagert tal.
57. På ryggen och i träden.
58. Borde man kanske kalla släkten, när det är skottår.
60. Hända.
61. För vad man får.
62. Tyg, berg, bok och jätte.
63. Svårt att göra med hieroglyfer och läkarrecept.

KORSORD N:r 6

1	2	3	4			5		6	7	8	9	10
11					12			13		14		
15					16			17		18		
19				20				21	22		23	
			24			25		26			27	
		28			29		30				31	32
33						34				35		
		36				37			38		39	
40			41	42				43		44		45
46	47			48			49		50			51
52			53		54	55		56			57	
58				59		60				61		
62									63			

Lodrrätt:

1. Åker lappen i.
2. Något att yvas över, men knappast att använda till något annat.
3. Bråk och småstridigheter.
4. Trä till kölar och möbler.
5. Kan man bli inför det dagliga livets små överraskningar.
7. Berörande uppifrån.
8. Våra tider och motsatsen mot våra.
9. Balt.
10. En eller flera.
12. Älskad av lantmannen och fruktad av sjömannen.
13. Lugn.
16. Den stolte härskaren på högsta pinnen.
17. Förorsakar förtjusning hos söndagsmetaren lika väl som hos hans späda son.
20. Efterlängtat väder i vargavintern.
22. Varför?
24. Sådan fågel är mat för mäns.
25. Stark sak i punschen.
26. Flaskans ande.
27. Mellan oss och broderlandet.
28. Svar omgående, sådant det nu är.
30. Kring källspränget.
32. Ganska viktigt hos fotografen.
37. Salt och i insjöns djup.
38. Fågeln dallrande komplement.
40. Lär gå till brunnen.
42. Finns fortfarande några stycken i Norrland.
44. Före talet.
45. Vad snön kan göra, när den har storm i följe.
47. Vartenda dugg.
49. As.
51. Politiker, som i Tyskland har ett rykte lika svart som sitt namn.
53. När man inte har något sådant, är det inte svårt att bestämma sig.
55. Lisa Svensson.
56. Överantvarada.
57. Den verkligen fula fisken.
59. Natrium.
61. Kan vara också i England.

Lösningar

till korsord n:r 6 skola vara oss tillhanda senast före den 1 aug. Skriv "Korsord 6" på kuvertet! Högtiden till ära två pris — resp. 10 och 5 kr. Resultatet i septemburnumret!

Signalement

Lille Karl är ute i stan med sin mamma men i vimlet råkar han komma ifrån henne och medan den oroliga modern letar efter honom, sätter han å sin sida i gång med efterforskningar efter henne och vänder sig till en herre, som han tycker ser snäll ut:

— Säg har farbror sett en tant som är klädd i päls och som inte har med sig en pojke som ser ut som jag?

Lösning till korsord n:r 4.

- Vågrätt: 1. Ösa. 4. Sork. 7. Pol. Eld. 12. So. 13. Tub. 15. Mummel. 17. Färjor. 19. All. 20. Hu. 22. Era. 23. Klor. 24. Katt. 25. Ikon. 27. Te. 29. An. 31. Via. 33. Huv. 35. Af. 36. Tu. 37. Ass. 38. I ty. 39. No. 41. Sk. 44. Nött. 45. Vals. 46. Dogm. 48. Ide. 50. Lo. 52. Lie. 53. Neger. 55. Gitarr. 57. Lös. 58. Mu. 60. Tar. 61. Var. 62. Kors. 63. Med.

- Lodrrätt: 2. Semlor. 3. Alm. 5. Os. 6. Ro. 7. Pur. 8. Objekt. 9. Smaksättning. 11. Det. 13. Tät. 14. Transformera. 16. Ull. 18. Oro. 20. Hat. 21. Ute. 26. Mist. 28. Tutta. 30. Nu. 31. Va. 32. As. 33. Hi. 34. Vy. 35. An. 40. Stegla. 41. Sal. 42. Klo. 43. Kolare. 47. Gir. 49. Mes. 51. Vit. 54. Rör. 56. Tam. 58. Mo. 59. Ur.

*

Aprilnumrets korsordsfemman erövrades av Algot Magnusson, Sanatoriet, Saleboda, som får guldet på posten.

En god och trevlig midsommar

tillönskas av nedanstående läkare, tandläkare, firmor och företag:

STOCKHOLM:

Branting, Georg, Advokatbyrå, Barnhusgatan 20.
 Brunander & Lemke, A.-B., Nybrogatan 9.
 Carlsson, Oscar, Byggnadsfirma, Mästersamuelsgatan 20.
 Danielsson, J. & C:o, A.-B., Rehngsgatan 16.
 Ekman, Oscar & C:o, A.-B., Stureplan 19.
 Elema, A.-B., Kungsgatan 34.
 Engstrand, Gunnar, Firma, Nybrokajen 5.
 Eriksson, Herman, A.-B., Torsgatan 47.
 Faerden, M., A.-B., Kungsgatan 10.
 Fredriksson, Adolf, Trävaruaktiebolag, Roslagsgatan 81.
 Gärdstam, Ragnar, Med. D:r, Dalagatan 18.
 Importcentralen, A.-B., Kungsholmsgatan 31.
 Klosterbräu, Restaurant, Vasagatan 50.
 Neander, Gustaf, Med. D:r, Strandvägen 59.
 Pettersson, J. T. Byggmästare, Roslagsgatan 9.
 Pontán, Bröderna, A.-B., G:a Brogatan 29.
 Prytz, Eiler, Ingenjörfirma, Blasieholmstorg.
 Schneider, J., A.-B., Västmannagatan 1.
 Schubert & Son, J. G., A.-B., Grevturegatan 29.
 Silver & Stål, A.-B., Hornsgatan 34.
 Ström, Karl H., A.-B., Tunnelgatan 20 B.
 Stockholms Skofabrik, A.-B., Brännkyrkagatan 167.
 Superior, A.-B., Nybrokajen 7.
 Svenska Bostadskreditkassan, Malmstorgsgatan 3.
 Thelander, Gunnar, Tandläkare, Hornsgatan 72.
 Tomtcentralen, A.-B., Kungsgatan 6.
 Varubelåningen, Roslagsgatan 34.
 Väring, A.-B., Kungsträdgårdsgatan 10.
 Wahlström & Widstrand, Bokförlag, Regeringsgatan 83.
 Westergren, Alf, Docent, Eriksbergsgatan 12 A.
 Westholm, Gunnar, A.-B., Oxtorgsgatan 10
 Öhrn, Gustaf A.-B., Fredsgatan 9.

TUMBA:

Apoteket, Tumba.

BRÖDET

(Forts. fr. sid 22)

— För resten fick ja' en hel limpa aldeles nyss, en aldeles färsk limpa!

Ynglingen skrattade till — trots sitt griniga utseende hade han en ung människas friska, gäckande överlägsna skratt — och utropade hånande:

— Nä, va' säger du? En hel limpa! En aldeles färsk limpa!

Han låtsade ett tag som höll han på att kikna av munterhet och frågade sedan med tillgjort halvkvävd röst:

— Va' ä' de' du håller under rocken, då? En skatt, va'?

— Nä, de' ä' en dö' katt, begriper du väl, fräste mannen och gav honom en dolsk blick.

I detsamma stannade han för tredje gången. Men nu vände han sig inte om, han stod bara stilla, darrande i hela kroppen, och stirrade med ögonen vilda av ångest.

— O gud, viskade han hest, o gud, o gud!

Ynglingen, som också stannat, kom ett steg närmare, och smittad av den äldres tydliga skräck frågade han, även han viskande, som kände han närvaron av något outsägligt hotfullt:

— Va' ä' de' — säg, va' ä' de'?

— Barnet, sade mannen med hopnörd strupe, hör du inte barnet?

Ynglingen kastade ängsligt upprörda blickar omkring sig; men då han inte fick se något barn i närheten utropade han med plötsligt gäll, liksom förörättad röst:

— Barnet? Vilket barn? Ja' ser inget barn —!

— Men de' ä' där, där, de' skriker på mig — ideligen, ideligen!

Han satte sig igång igen, gick halvspringande, med vacklande steg och knyckiga rörelser, hela tiden fäktande med sin lediga arm i luften och mumlande för sig själv, som uttalade hans besvärjelser mot ett koppel onda andar:

— De' ä' sant i alla fall! Ja' fick en hel limpa! De' var en god kvinna som gav mig den! Hon stod och bakade när ja' kom. Och hon var en snäll kvinna! "Ni ä' hungrig", sa hon, "de ä' inte rätt att ni ska vara hungrig! De' ä' inte rätt att nån mänska ska vara hungrig!" Och så gav hon mig limpan! De' finns dom som bara spottar efter'en när man kommer! Dom slår igen dörren mitt för näsan på en! Dom skickar hundarna på en! De' ä' elaka och ofördragsamma människor! Men hon var en snäll kvinna. De' såg ja' med de'samma i hennes ögon! Hon skulle aldrig missunna en annan en bit brö'! Nej, nej, hon skulle aldrig missunna en annan en bit brö' —.

De sista orden skrek han, med en blandning av raseri och förtvivlan, rakt ut i luften, medan han samtidigt slog sig själv upprepade gånger för bröstet. Sedan stannade han för fjärde gången. Det gick en krampaktig skälvnning genom kroppen, han öppnade munnen för att säga någonting ytterligare, men läpparna släppte bara fram en huttrande snyftning. Till sist sjönk han liksom ihop och sänkte huvudet, trött, eftergivet.

— Ja, mumlade han för sig själv, som svarade han på något outtalat krav, jaa —.

Så vände han om och gick, med knegande, mekanisk gång, den ödsliga vägen tillbaka över åsen.

Efter en halvtimme steg mannen in i backstugan igen. Ungarna sutto då åter i hörnet, där han sett dem första gången; de verkade surmulna och rödgråta. Kvinnan satt på huk framför spisen och rökte eftertänksamt på en kort pipa. Hon reste sig upp när hon hörde honom bakom sig. Det kom ett spånt, misstroget undrande uttryck i hennes ögon. Mannen såg inte på någon därinne; utan ett ljud halade han fumligt fram brödet, placerade det på bordet, där han tagit det, bockade sig sedan djupt — så djupt att det en sekund såg ut som skulle han stöta huvudet mot bordskanten — och vände sig bort.

— Men mänska, mänska då! utropade kvinnan med ett strävt tonfall i rösten.

Men han såg sig inte mera om, han tycktes inte höra; nu som förra gången verkade han som en människa vilken går i yrsel.

LUND

GÖRANSSON & NILSSON

BYGGMÄSTARE

Bytaregatan 6

LUND

Telefon 21

Nybyggnader — Reparationer

MALMÖ

DUX - märket

borgar för god kvalitet — största ändamålsenlighet — vare sig det gäller madrasser, kuddar, fåtöljer eller ottomaner.
Sängkläder från DUX — Husmoderns stolthet

MADRASSFABRIKEN DUX AB

AKTIEBOLAGET

J. Perssons Eftr.

MALMÖ

GARN, VÄVNADER och TRICOTAGE en gros

BETALD
ANNONSPLATS

Bliv medlem i

Solidar

och

Mjölcentralen

NORRKÖPING

allt flera medlemmar

visa ökat förtroende för
den kooperativa rörelsen

VIKBOLANDS SPARBANK

DROTTNINGGATAN 45 NORRKÖPING

Gottgör högsta gällande ränta på insatta medel.

DOKTOR R. FRÖLINDER

SKEPPARGATAN 56

Mottagning: Vardagar 10—11,30 f. m. och 3—4 e. m.
Kvällsmottagning måndagar och torsdagar 5,30—6,30. Övriga tider enligt överenskommelse per tel. 85 00.

Firma Martin Jansson

Godsgatan 11 NORRKÖPING Telefon 44 98

Säljer: Byggnadsmaterial

Utför: Asfalt- och Isolationsarbeten, Massagolv m. m.

GYNNA ANNONSÖRERNA!

UMEÅ

**Statens Järnvägars
Rälsomnibussar**

tillverkas vid

**HILDING CARLSSONS MEK. VERKSTAD
UMEÅ**

Telefon 15

Vid komplettering av Linneförrådet
vänd Eder med förtroende till oss

DUKTYGER - HANDDUKAR

Alltid det bästa till billigaste priser

Sandbergs Kungsgatan 53... ..
Rikstel. 102 - Umeå.

HENRIK HARJU

Rikst. 422 och 423 UMEÅ Lokal: Kungsg. 63.
Färg-, Kemikalie- & Tapetaffär. Avdeln. för fotografiska artiklar.

Rekommenderar sin sortering av: Färger, Fernissor, Oljor, Falu Rödfärg, Tapeter, Kameror, stor sortering, Förbands- och Sjukvårdsartiklar m. m. Order till landsorten expedieras omgående.

VÄSTERÅS

RADIO Aga - Philips - Telefunken

Tillbehör - Service

Sport- & Radioaffären A.-B.

Stora gatan 18 - VÄSTERÅS - Fisktorget 1
Tel 43 47 Tel. 26 47

VÄXJÖ

John Maur - Möbelaaffär

STORGATAN 22 Tel. 24 14

REKOMMENDERAS!

ERNST JOHANSSONS

MEK. STENHUGGERI

S. Järnvägsgatan 19 - VÄXJÖ - Tel. 3 86

REKOMMENDERAS!

Utför alla slag av stenhuggeriarbeten
Reellt arbete — Billiga priser

ÖREBRO

Vid besök i Örebro

REKOMMENDERAS!

FENIX — FREDEN — TERRASSRESTAURANTEN
BERGSLAGENS ALLM. RESTAURANTAKTIEBOLAG

Hushållsskolan MARGARETA

Klostergatan 11 ÖREBRO Tel. 118 70, 117 50

1:a kl. MATSALAR

Festväning och Matvaruaffär Elever mottagas

AKTIEBOLAGET
ARMERAD BETONG

MALMÖ

STOCKHOLM GÖTEBORG NORRKÖPING ÖREBRO

Romanäs Sanatorium

FÖR LUNGSJUKA

Överläkare: Dr Allan Beskow.

Tidsenligt utrustad vårdanstalt med c:a 70 platser fördelade på enskilda och halvenskilda rum. Vackert beläget på nordligaste delen av Småländska höglandet.

Ansökningar om vård kunna som regel beviljas utan väntetid.

Dagavgift: Kr. 10:25—14:50.

Begär prospekt. Adr. Romanäs. Rt. Tranås 2046.

Sävsjö Sanatorium

PRIVATSANATORIUM FÖR LUNGSJUKA.

(Beläget å Småländska höglandet)

Modern utrustning. Moderna bekvämligheter, varmt och kallt vatten. Särskilt toalettrum i de flesta rum.

Prospekt erhålles under adress Sävsjö.

Patienter emottagas även för kortare tids vård, t. ex. under väntetid till annat sanatorium eller för eftervård.

Avgifter 9—13:50 pr dag.

Överläkare: Doktor Åke Björklund, tel. Sävsjö 260.

Prenumerera på

Status
RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

STATUS, som är det enda officiella organet för Sveriges lungsjuka — språkrör för De Lungsjukas Riksförbund — innehåller värdefulla artiklar i medicinska och sociala frågor, inlägg i för de lungsjuka aktuella problem av läkare och lekmän, noveller av våra bästa författare, aktuella kåserier, förströelse i form av korsord och schackspalt — "Patienternas spalt" ej att förglömma, där sanatoriepatienterna själva medarbetar.

Pris pr år kronor 5:—

(Lungsjuka erhålla tidskriften för 3 kronor)

STATUS är de lungsjukas egen tidning.

STATUS äges av de lungsjuka själva.

STATUS är pigg vaken och obunden!